

enviro



Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky

Odborno-náučný časopis o životnom prostredí

magazín

1/2014 | XIX. ročník



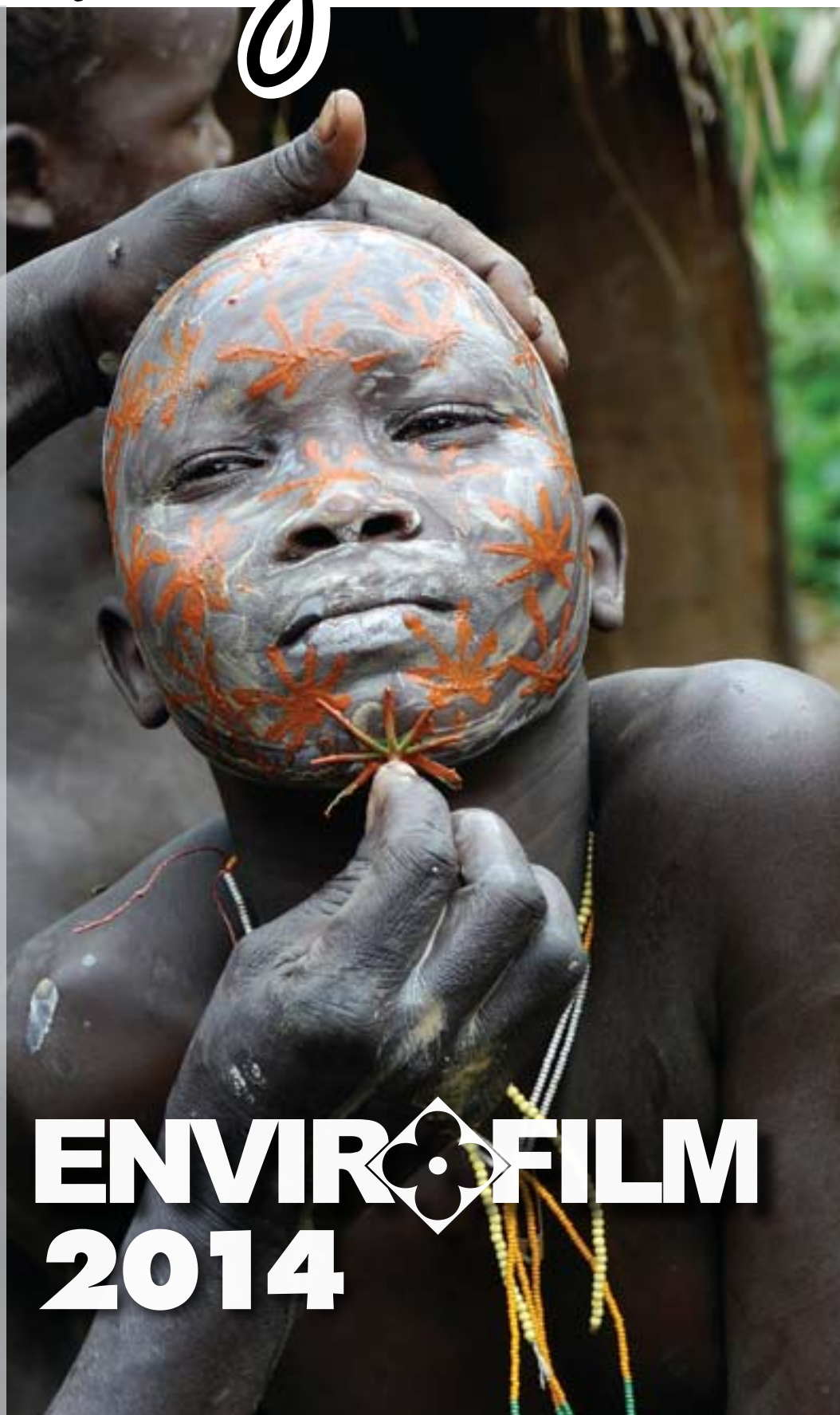
**Projekt CO-WANDA
vs. odpad na Dunaji**



**Peter Žiga a priority
envirorezortu**



**Zaujme kompetentných
Novohradský geopark?**



**ENVIR  FILM
2014**





František Kekely

15 rokov

Gymnázium Nové Mesto nad Váhom

Jedna z víťazných prác súťaže

Zelený svet v roku 2010 v kategórii

Čiernobiela a farebná fotografia

OBSAH

ENVIROTÉMA

15 | ENVIROFILM

ENVIROSLOVENSKO

- 4 | MEDZINÁRODNÁ VÝSTAVA AQUA
- 5 | LET'S CLEAN UP EUROPE!
- 5 | ZOOLOGICKÁ ZÁHRADA BOJNICE
- 6 | DRUHOVÁ OCHRANA ŽIVOČÍCHOV
- 10 | PRIORITY PETRA ŽIGU
- 14 | DVE TONY ODPADU NA HOREHRONÍ
- 26 | NOVOHRADSKÝ GEOPARK
- 27 | VODA JE ŽIVOT
- 28 | MIGRÁCIA ŽIAB
- 30 | CENA SR ZA KRAJINU
- 32 | LOKÁLNA MENA - ŽIVEC
- 34 | REKREÁCIA A TURIZMUS

ENVIROSVET

- 12 | PROJEKT CO-WANDA
- 13 | „BATERKOVÝ“ WORKSHOP
- 24 | EURÓPSKA ENVIRONMENTÁLNA AGENTÚRA
- 25 | ENVIROPROJEKT GREEN MOUNTAIN



ENVIROVÝCHOVA

- 31 | ENVIRONMENTÁLNA KNIŽNICA
- 32 | KRAJINA MÔJHO SRDCA

ENVIRORELAX

- 35 | OSEMSMEROVKA

magazín

 odborný-náučný časopis o životnom prostredí, XIX. ročník, 1. číslo (máj 2014)
 vydáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky a Slovenská agentúra životného prostredia (IČO 00 626 031), šesťkrát ročne, www.enviromagazin.sk

Financované s podporou Environmentálneho fondu.

Registrované na MK SR pod č. EV 636/08 ISSN 1335-1877

Adresa redakcie: SAŽP, Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica,
 tel.: 048/4374 122, mobil: 0907 854 204, e-mail: enviro@sazp.sk

Redakčná rada: Maroš Štano (MŽP SR), Jozef Klinda (MŽP SR), Martin Vavřínek (SAŽP),
 Martin Lakanda (SAŽP), Andrej Švec (SAŽP), Miroslava Jančová (SAŽP),
 Viktória Ihringová (ŠOP SR), Michaela Mrázová (ŠOP SR), Branko Slobodník (FEE TU),
 Marek Drimal (FPV UMB)

Redaktorka: Monika Pastuchová (SAŽP)

Editor: Peter Škorňa (SCG)

Grafické a editorské práce: Samuel Consulting Group, s. r. o.

Tlač: ASTOR Slovakia, s. r. o.

Papier: CLARO SILK, 115 g/m² vnútro, 250 g/m² obálka, matný

Fotografia na titulnej strane: Pavol Barabáš



Milí čitatelia,

hodnotiť stav a vývoj životného prostredia je ambiciózna úloha. Môžeme sa snažiť byť pri tom akokoľvek presní, komplexní a objektívni, do obrazu sa aj tak vkráda to, kde žijeme, akými očami a s akým srdcom sa na svet pozeráme. Najmä však – akými informáciami disponujeme.

Dáta sú stredobodom, okolo ktorého sa odvíja činnosť Slovenskej agentúry životného prostredia. Informácie o životnom prostredí sústreďujeme z mnohých zdrojov, triedime a spracúvame ich do rôznorodých výstupov, analýz a reportov, adresujeme ich širokému spektru cieľových skupín. Z poverenia a v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia SR sa budeme snažiť túto našu misiu naplniť ešte lepšie, efektívnejšie a užitočne.

Tieto ciele sme brali do úvahy aj pri rozhodovaní, či a v akej forme pokračovať vo vydávaní odborného časopisu *Enviro*magazín. Nakoniec sme sa rozhodli tradíciu neprerušiť. Inovali sme mnohé, ale prvoradá zmenu na prvý pohľad nevidieť – je ňou nový spôsob distribúcie nášho magazínu. Ak sa nám to podarilo, mnohí z vás držia v rukách časopis po dlhom čase a možno prvýkrát. Podarilo sa nám dosiahnuť, aby sa *Enviro*magazín dostal do správnych rúk a včas. Výsledok ostatných zmien tak už môžete posúdiť sami. A nielen to. Kvalita časopisu závisí aj od spätnej väzby s jeho adresátmi. Aj preto očakávame, že nám na adresu enviro@sazp.sk budete posilať nielen vaše pripomienky či návrhy, ale aj žiadosti na doručovanie výtlačkov priamo k vám – do vlastných rúk.



Ing. Martin Vavřínek
generálny riaditeľ SAŽP

Envirorezort predstaví svoje aktivity na medzinárodnej výstave Aqua

Voda v rezorte životného prostredia

Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR) predstaví počas 20. ročníka medzinárodnej výstavy vodného hospodárstva, hydroenergetiky a ochrany životného prostredia, komunálnej techniky a rozvoja miest a obcí Aqua svoje aktivity, zamerané na vodu.

V stánku MŽP SR v pavilóne č. 6 sa budú spoločne prezentovať SVP, š. p., VVB, š. p., SHMÚ, ŠGÚDŠ, VÚVH spolu s partnerom AVS a SNK IWA na ploche 74 m².

Krátko po otvorení výstavy, ktorá sa bude konať 10. 6. 2014 o 10.30 (v pavilóne č. 3 – Programové centrum), je od 12.30 do 15.30 zo strany MŽP SR naplánovaný blok prednášok na tému **Voda v rezorte životného prostredia**. Výstava je zameraná na odbornú verejnosť, predstaviteľov samospráv, pracovníkov vodohospodárskych spoločností, pričom MŽP SR – spolu s kolegami z rezortných inštitúcií pripravilo nasledovnú prezentáciu:

1. **Moderné inštrumentálne techniky využívané pre analýzy vôd** – Ing. Daniela Mackových, CSc., Ing. Renáta Repková/ŠGÚDŠ
2. **Aktivity AVS v rámci OPŽP**/Ing. Stanislav Hreha/AVS
3. **Kontrola kvality vody v Národnom referenčnom laboratóriu pre oblasť vôd na Slovensku** – RNDr. Jarmila Makovinská, CSc./VÚVH
4. **Podzemná voda v geologickom priestore Slovenskej republiky** – RNDr. Katarína Benková/ŠGÚDŠ
5. **Dusičnany v podzemných vodách** – Mgr. Milan Onderka, PhD./VÚVH
6. **Technologické procesy úpravy vôd** – Ing. Karol Munka, PhD., Ing. Monika Karácsonyová, PhD./VÚVH
7. **Vodné dielo Gabčíkovo** – Ing. Peter Panenka/VVB, š. p.
8. **Protipovodňový varovný a predpovedný systém POVAPSYS**, Ing. Danica Lešková, PhD./SHMÚ
9. **Mapy povodňového ohrozenia a Mapy povodňového rizika** – Ing. Pavel Virág/SVP, š. p.
10. **Hodnotenie množstva povrchových vôd ako nástroj pre manažment sucha**, Ing. Zuzana Danáčová PhD./SHMÚ
11. **Minulosť a súčasnosť zosuvov v Slovenskej republike** – RNDr. Pavel Liščák, CSc./ŠGÚDŠ

Text: MŽP SR
Foto: INT

Brest – Európsky strom roka 2014

Európskym stromom roka 2014 sa na základe štvrtého ročníka internetového hlasovania stal brest, ktorý rastie v bulharskom meste Sliven. V hlasovaní získal vyše 77-tisíc hlasov.



Druhé miesto obsadila hruška planá z Maďarska a tretí skončil Wybického dub z poľského Będominu. Slovenský zástupca v súťaži – dub zo Zechenterovej záhrady v Kremnici – sa umiestnil s 10 169 hlasmi na štvrtom mieste. Do hlasovania

sa zapojilo takmer 160-tisíc ľudí a výsledky boli vyhlásené 19. marca v Európskom parlamente v Bruseli. Výsledky hlasovania sa dajú prezrieť na www.treeoftheyear.org.

*Text: Milan Hronec
Foto: Georgi Angelov*

Celoslovenské aktivity ku Dňu Zeme

Pri príležitosti Dňa Zeme sa zásluhou iniciatívy správy NP MP, v spolupráci s mestom Revúca uskutočnilo čistenie okolia rieky Zdyčavky.

Zúčastnilo sa ho až 155 dobrovoľníkov a školopovinných detí. Podobné akcie prebiehali aj v Jelšave, kde sa najskôr na základnej škole s deťmi hovorilo o potrebe triedenia odpadu, a neskôr – v mestskom parku – pomocou pripravenej hry o likvidovaní fiktívnej čiernej skládky odpadu oslobodzovali vily a zároveň sa učili, ako s odpadom správne nakladať. Do čistenia okolia sa zapojili aj zamestnanci SAŽP a ŠOP SR Banská Bystrica, ktorí upratovali okolie budov oboch inštitúcií.

Text a foto: TASR



ZOO Bojnice začala sezónu

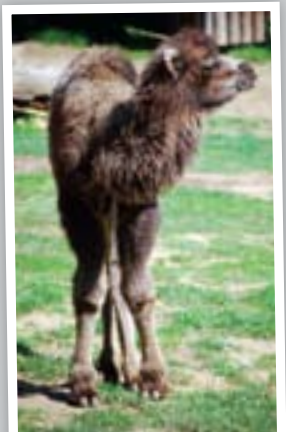


Najstaršia a najnavštevovanejšia Zoologická záhrada v Bojniciach začala svoju prevádzku symbolicky – hneď v prvý deň „mesiacu lásky“.

Aj preto všetci tí, ktorí máte radi živočíšne druhy z celého sveta, ako napr. leva berberského, orangutany, slony africké či záhadné takiny zlaté, by ste si nemali nechať ujsť príležitosť ju navštíviť spolu so svojimi blízkymi. Nakoniec, vašu pozornosť si zaslúžia nepochybne aj nové prírastky, akými sú malé surikaty, emu hnedé, kengury parma, malé kozičky kamerúnske, či malá ľavia slečna Lina. Tešíme sa na vašu návštevu!

A nielen to. Všetky deti, ktoré pošlú na adresu Enviromagazínu svoju kresbu zvieratka žijúceho v zoo, budú zaradené do zberovania o rodinnú vstupenku do zoo v Bojniciach!

Text a foto: Mgr. Anna Kohutková



Minister Peter Žiga reagoval na iniciatívu eurokomisára Potočnika

Let's Clean Up Europe!

Slovensko sa prostredníctvom výzvy ministra životného prostredia SR Petra Žigu zapojilo do iniciatívy eurokomisára pre životné prostredie Janeza Potočnika s názvom Let's Clean Up Europe!

Uvedená aktivita sa stala veľkolepou udalosťou zameranou na zníženie množstva odpadu v prírode a zvýšenie povedomia o Európskom týždni redukcie odpadu. Iniciatíva odštartovala ako Európsky deň čistenia 10. mája



so základnou myšlienkou – zmobilizovať čo najviac dobrovoľníkov a spoločne s cieľom – odstrániť odpad vo svojom okolí, odbremenit voľnú prírodu od odpadkov a čier-

nych skládok. Zamestnanci MŽP SR v Bratislave sa do akcie zapojili 17. mája. Vodohospodárska výstavba realizovala dobrovoľnícku aktivitu čistenia v okolí vodného diela Gabčíkovo 15. mája a zamest-

nanci ministerstva v Bratislave o dva dni neskôr. Zástupcovia SAŽP v rámci iniciatívy diskutovali v Banskej Bystrici na školách so žiakmi o problematike

predchádzania vzniku odpadov a nakladaní s nimi.

MŽP SR v rámci iniciatívy Let's Clean Up Europe! spolupracovalo aj so združením ENVIDOM – Združením výrobcov elektrospotrebičov pre recykláciu – a cez nich aj s ostatnými kolektívnymi organizáciami, výrobcami, distribútormi, so spracovateľmi elektroodpadu, ako aj zberovými spoločnosťami. Tí spoločne so svojimi zmluvnými partnermi 17. mája na území celého Slovenska zabezpečili mobilný zber elektroodpadu – elektrických a elektronických zariadení z domácností. Partnerom MŽP SR sa v tejto iniciatíve stalo aj Združenie miest a obcí Slovenska.

Viac informácií na: www.minzpsk/služby/informacie/lets-clean-up-europe.html

Zdroj: MŽP SR

EFEKTÍVNA DRUHOVÁ OCHRANA ŽIVOČÍCHOV

NPR Dobročský prales

Od jednotlivých druhov až po celý zložitý ekosystém

Úlohou ochrany prírody je ochrana biologickej rozmanitosti (biodiverzity) na všetkých štyroch úrovniach (druhovej, genetickej, ekosystémovej i kultúrnej). Biodiverzita tvorí základ ekologických procesov a fungovania systémov udržiavajúcich život vrátane tých funkcií ekosystémov, resp. ekosystémových služieb, ktoré využíva ľudská spoločnosť.

Ochrana biodiverzity je preto dôležitou podmienkou aj pre udržanie kvality života i existenciu civilizácie (Sabo et al., 2011). Predstavuje však mimoriadne zložitú problematiku. Musí byť efektívna v kontexte vedeckom (napr. ako účinne chrániť biodiverzitu) i normatívnom (napr. ktorú zložku biodiverzity chrániť a prečo – Maris & Béchet, 2010, resp. kde by sa tieto mali chrániť – Johnson, 1995).

Integrovaný prístup

V posledných rokoch sa pri ochrane biodiverzity uplatňuje integrovaný prístup, zahŕňajúci ochranu

prírodných procesov v ekosystémoch a celej krajine, ktorý bol na globálnej úrovni prijatý v roku 2000 v rámci Dohovoru o biodiverzite. V jeho poňatí predstavuje stratégiu integrovanej starostlivosti o suchozemské, vodné a živé zdroje, ktorá rovnomerne podporuje ich ochranu a udržateľné využívanie a uznáva, že ľudia sú so svojou kultúrnou diverzitou (rozmanitosťou) neoddeliteľnou súčasťou mnohých ekosystémov. Založený je na využití vedeckých poznatkov, zameraných na takú úroveň biologických systémov, ktorá zahŕňa nevyhnutnú štruktúru, procesy, funkcie a vzá-

jomné väzby medzi organizmami a ich prostredím a vyžaduje si adaptívny manažment. Integrovaná starostlivosť o ekosystémy a ochrana biotopov majú väčší význam pre ochranu biodiverzity než úsilie zamerané na jednotlivé druhy.

Cieľ druhovej ochrany

Cieľom druhovej ochrany rastlín a živočíchov je udržanie dostatočne početných, a teda aj geneticky kvalitných populácií pôvodných voľne rastúcich rastlín a voľne žijúcich živočíchov, schopných dlhodobej samostatnej existencie, v dostatočne veľkom a minimálne znečistenom

prostredí (napr. Plesník, 2003). Aj napriek významným pokrokom rýchlo sa rozvíjajúcej molekulárnej biológie, zdokonaľovania metód uchovávaní propagulí organizmov i presadzovaniu starostlivosti o celé ekosystémy, ostáva základom ochrany druhov ochrana ich biotopov a ekosystémových väzieb (Plesník, 2003; Urban, 2013).

Platí to aj o ochrane voľne žijúcich živočíchov, ktoré tvoria významnú súčasť biodiverzity našej planéty. Ich ekologické funkcie a väzby sú nevyhnutné pre stabilné fungovanie ekosystémov. Populácie jednotlivých druhov môžu zásadne ovplyvňovať chod prírodných procesov, na ktorých je založené fungovanie celého systému. Ochudobnenie akéhokoľvek ekosystému o akýkoľvek živočíšny druh preto spôsobuje zmeny v štruktúre



vedie k inej organizácii systému. Prežívanie druhov a ich populácií v neustále sa meniacom prostredí je preto závislé od schopnosti ich adaptácie. Funkčnosť ekosystémov závisí od udržania širokého spektra vzťahov a väzieb (interakcií) medzi populáciami a spoločenstvami navzájom, ako aj medzi nimi a organizačne vyššími entitami – napríklad krajinami (Sabo et al., 2011). Narastajúci tlak vonkajšieho faktora ešte nemusí vyvolať okamžitú intenzívnu odpoveď ekosystému, pretože komplexné dynamické systémy neodpovedajú na pôsobenie vonkajších činiteľov predvídateľne. Vplyv faktorov sa v nich môže postupne hromadiť, až kým nedosiahne určitý prah. Po jeho prekročení spravidla nastanú veľmi rýchle a dramatické zmeny systému, pričom nahromadený stres môže vyvolať až katastrofický posun (Plesník, 2010). Environmentálnu dynamiku procesov zmien prostredia preto nasleduje zmena druhového spektra organizmov v čase na danej lokalite, napríklad spontánna sukcesia na nereakultivovaných výsypkách, prekladanie a „vývoj“ meandrov vodných tokov, vznik a postupné zazemňovanie mŕtvych ramien, resp. tak často diskutovaná prirodzená obnova lesa zasiahnutého viacerými prírodnými disturbanciami, napríklad veternou kalamitou a následne premnožením a gradáciou podkôrneho hmyzu (Kostkan et al. 2013). Každá zmena môže spustiť kaskádu nových reakcií, výsledkom ktorých môže byť odlišné usporiadanie ekosystému. Preto javy, ako sú suchá, povodne, gradácie populačných cyklov niektorých organizmov (napríklad hmyzu), spustia v ekosystéme zmeny, ktoré môžu byť nevratné. Pôvodné funkcie ekosystému sa tak zmenia, prípadne stratia (Thrush et al., 2009; Plesník 2010).

Paleoekologické štúdie a výskum populácií a spoločenstiev voľne rastúcich rastlín a voľne žijúcich živočíchov ukazujú, že nerovnovážny stav je v prírode rozšírenejší ako rovnováha (Plesník, 2010). Podľa tzv. nerovnovážnej paradigmy vyplýva, že ekosystémy sa nachádzajú v rovnovážnom stave skôr vzácnne a to pomerne krátky čas, pretože podliehajú neustá-

Nerovnovážna paradigma

lym, často ťažko predvídateľným náhodným zmenám, narušeniam (disturbanciam) a katastrofám. Opakované disturbancie patria k základným procesom v prírodných systémoch. Všetky ekosystémy sú vystavené postupným zmenám podnebia a obsahu živín, rozpadu pôvodných biotopov a využívania ľuďmi. Ekosystémové procesy prebiehajú v mnohých časových a priestorových mierkach (Carpenter et al., 2001). Preto v nich nejstuje stav, ktorý by sa dal zakonzervovať.

Z výsledkov štúdia disturbancií vyplýva:

- 1) prírodné disturbancie (vietor, sneh, sucho, povodne, ohne, hmyz, veľké bylinožravce vrátane vyhynutých atď.) tvoria neoddeliteľnú súčasť ekosystémov;
- 2) veľká väčšina ekosystémov a druhov v nich sa vyvinula a je adaptovaná na dlhodobé režimy minulých disturbancií;
- 3) pokiaľ chceme dané druhy a ekosystémy naozaj zachovať (ako dlhodobu životaschopné), musíme aspoň v chránených územiach nechať prirodzene pôsobiť tieto činitele a prispôbiť im okrem iného aj doterajšie lesnícke a poľovnícke praktiky (Holling, 1992; Turner et al., 1998; Topercer, 2007).



Kormorán



Vydra



Medveď



Podkovar malý

Cieľom ochrany prírody teda nemôže byť zachovanie dlhodobej prírodnej rovnováhy, a preto musí byť ochranársky manažment ekosystémov i druhov, ktoré sú ich prirodzenou súčasťou, pružný, adekvátne reagujúci na dané zmeny. V niektorých prípadoch však pôjde o to, či uprednostňovať zásahy podporujúce ekosystémové služby alebo biodiverzitu, prípadne naopak. Výstavba priehrady napríklad určite zvýši schopnosť vodného ekosystému poskytovať ľuďom vodu, naopak, oplotenie chráneného územia obmedzí lov, zber húb, liečivých rastlín alebo pastvu (Reyers et al., 2012).

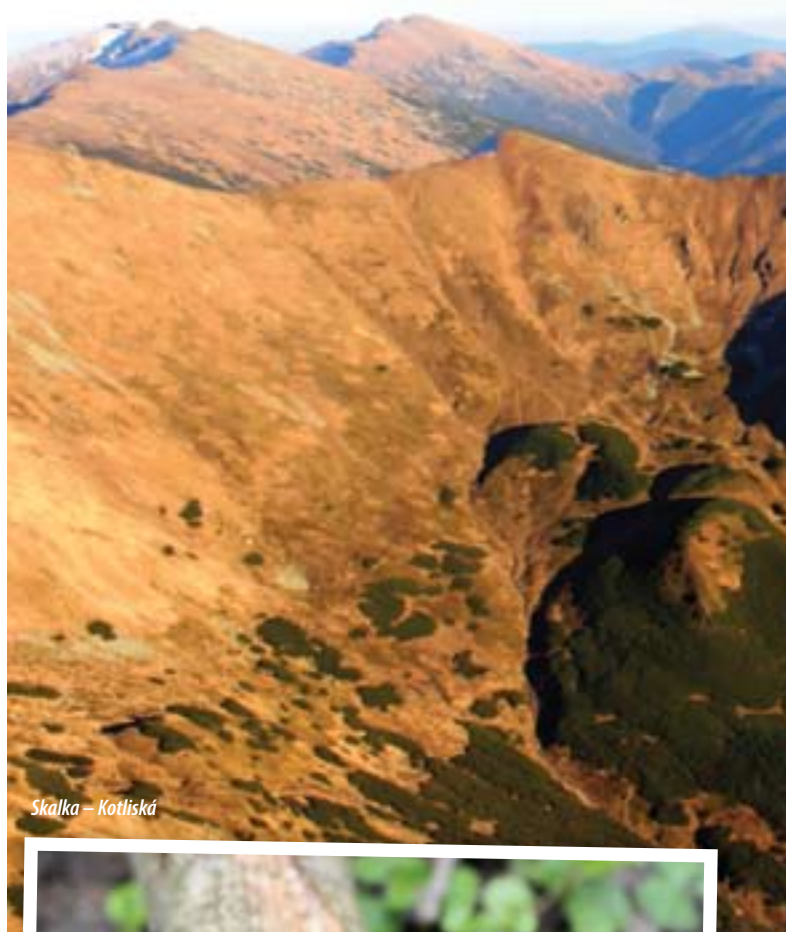
Ochrana živočíchov

Ochrana živočíchov zahŕňa celý komplex aktivít od individuálnej ochrany osobitne chránených druhov cez zriaďovanie chránených území, zabezpečenie potrebného manažmentu druhov a ich biotopov, až po ich záchranu formou ex situ v zoológických záhradách a ďalších zariadeniach. Nevyhnutný je systematický monitoring.

Manažmentové plány

Pre vybrané druhy je potrebné využiť manažmentové plány. Ide o špecifické dokumenty, predstavujúce súbor všetkých opatrení nevyhnutných pre udržanie, prípadne znovuvytvorenie dlhodoboschopnej populácie daného druhu (taxónu). Záchrana, resp. obnova druhov ohrozených vyhynutím a vyhubením by mala byť jasne odlišená od všeobecnej druhovej ochrany a opatrení starostlivosti o prírodu. Záchrané programy by sa mali realizovať len v kritických prípadoch.

Aj preto je dôležitý, no problematický i diskutabilný výber druhov, ktoré si vyžadujú okamžité ochranárske opatrenia, efektívny manažment ich populácií i ochranárske plánovanie a prognózovanie (Mace & Balmford, 2000). Cieľom nie je len udržanie čo najväčšieho počtu daných druhov vo vybraných chránených územiach, ale tiež ochrana druhov ohrozených ľudskými aktivitami. Prvoradá je snaha chrániť druhy, ktorých počty jedincov rýchlo klesajú, prípadne im hrozí veľké nebezpečenstvo vyhynutia, resp. vyhubenia. Pre-



Skalka – Kotlíská



Salamandra škvrnitá

tože chránený druh môže pozostávať len z niekoľkých malých populácií, prípadne iba z jednej populácie, kľúčom k jeho ochrane je ochrana jednotlivých populácií (Primack et al., 2011). Pri väčšom počte populácií treba prednostne chrániť zdrojové populácie a ich biotopy. Okrem toho je potrebné súbežne realizovať aj ochranu na iných úrovniach vrátane ochrany dynamiky prírodných procesov v nich. Starostlivosť o biotopy cieľových druhov sa v konečnom dôsledku ukazuje nielen ako najúčinnnejší, ale tiež najlacnejší spôsob, ako tieto druhy udržať v krajine (Machado, 1997) a zabezpečiť ich prežívanie v priaznivom stave (Urban, 2013).

Ochranársky významné druhy

Pre zabezpečenie druhovej ochrany je potrebné prioritne chrániť ohrozené a vzácne druhy. Kým ohrozené druhy bývajú spravidla vzácne, vzácne druhy ešte nemusia byť ohrozené. Ohrozené druhy vykazujú drastický pokles početnosti v krátkom časovom úseku, aj keď sa ešte stále vyznačujú pomerne vysokou početnosťou i rozsiahlym areálom. Vzácne druhy sa v mnohých prípadoch dokázali účinne prispôsobiť životu v špecifickom (spravidla extrémnom) prostredí a prežívajú v ňom aj pri nízkej početnosti celej populácie alebo jednotlivých miestnych populácií. Ich ďalší osud (prežitie) preto závisí od toho, či dané špecifické



Rak riečny

prostredie ostane bez výraznejších zmien. Novšie prístupy vyberajú druhy podľa ich funkcií pri zachovaní životodarných procesov v ekosystémoch (Plesník, 2003). Pri takomto hodnotení sa najčastejšie uplatňujú kľúčové druhy (*keystone species*), ktoré majú v ekosystéme kľúčovú úlohu z hľadiska jeho štruktúry, funkcií, produktivity, pretože ich interakcie s ostatnými druhmi výrazne ovplyvňujú zdravie a prežívanie iných druhov a ekosystému ako celku (Paine, 1969). Ide napríklad o vrcholových predátorov, kontrolujúcich početnosti herbivorných druhov, ktoré sú schopné konzumovať veľkú časť primárnej produkcie ekosystému, ale tiež tzv. ekosystémových inži-

nierov (*ecosystem engineers*). Do tejto kategórie sa radí napríklad bobor európsky (*Castor fiber*), ktorý svojou budovateľskou (inžinierskou) činnosťou vytvára vhodné prostredie pre ďalšie druhy (Kostkan et al., 2013). V praxi sa pozornosť veľmi často venuje najmä všeobecne obľúbeným vlajkovým (signálnym) druhom (*flagship species*), ktoré sú dostatočne známe širokej verejnosti i politikom, rozhodujúcim na rôznych úrovniach o ochrane prírody. Do tejto kategórie patria aj mnohé endemity (napríklad kamzík vrchovský tatarský), pretože verejnosť sa skôr stotožní s ochranou „čisto svojho“ unikátu, ako široko rozšíreného druhu (Kostkan et al., 2013).

Prioritou ochranárskych snáh v celosvetovom meradle sú aj tzv. dáždnikové druhy (*umbrella species*), ktoré majú pomerne veľké domovské okrsky (Primack et al., 2001; Mace et al. 2007). Napriek tomu jednotlivé dáždnikové druhy nemôžu zabezpečiť ochranu všetkých, na rovnakej lokalite, resp. v oblasti sa vyskytujúcich druhov, pretože niektoré z nich sú nevyhnutne limitované ekologickými činiteľmi, ktoré nesúvisia s dáždnikovými druhmi (Plesník, 2005). Viaceré druhy súbežne spadajú do viacerých kategórií, ktoré sa svojím vymedzením môžu vzájomne prekrývať.

Limity ochrany a moderné prístupy

Ochrana a manažment mnohých živočíchov sú problematické najmä pri tzv. „konfliktných“ druhoch, ktoré vyvolávajú potenciálny konflikt s ľudskými aktivitami, napr. spôsobujú „škody“, sú predmetom lovu a obchodu.

Druhovú ochranu živočíchov, rovnako ako ochranu prírody všeobecne, prebieha v určitom konkrétnom časovom, politickom, economic-

kom a sociálnom rámci. Limitujúcim faktorom ochranárskych snáh je relatívny nedostatok finančných prostriedkov, resp. odborníkov. Inštitúcie a osoby zodpovedné za ochranu prírody musia preto využívať dostupné zdroje s maximálnou účinnosťou (Soulé 2005; Urban 2013).

Ochrana a manažment chránených druhov živočíchov sa v súčasnosti uberajú cestou nových, moderných prístupov. Ide predovšetkým o zabezpečenie priaznivého stavu predmetu ochrany, hodnotenie efektívnosti manažmentu, participatívny prístup a začleňovanie stakeholderov (všetkých zainteresovaných) do rozhodovania o chránenom území až po ekonomické hodnotenie ekosystémových služieb v chránených územiach (Getzner & Jungmeier 2009). Nevyhnutné je tiež budovanie širšej podpory zo strany zainteresovaných subjektov s cieľom zabezpečiť legitimitu a dôveryhodnosť ochrany a manažmentu chránených druhov a ich biotopov, ako aj potrebnú finančnú a politickú podporu (Švajda & Sabo, 2013).

Text a foto: Peter Urban

Po tom, keď sa 4. apríla 2012 ujal vedenia ministerstva životného prostredia Peter Žiga, našiel v rezorte otvorených a nedoriešených viacero kľúčových problémov. Či už išlo o zablokované čerpanie eurofondov, neúspech pri pokuse presadiť zákon o odpadoch, stagnujúcu zonáciu národných parkov, alebo zdeformovaný a zanedbaný systém protipovodňovej ochrany. Pri príležitosti polovice funkčného obdobia sme preto ministrom životného prostredia položili pár otázok týkajúcich sa nielen toho, čo sa za dva roky stihlo vyriešiť, ale aj plánov a ambícií rezortu v najbližších dvoch rokoch.

Pri nástupe do funkcie ste si určili ako jeden z hlavných cieľov zvýšenie efektívnosti práce v celom rezorte. Ako teda – z vášho pohľadu – dopadol „polčas“?

- V prvom rade môžem spokojne skonštatovať, že v efektívnosti práce sme výrazne pokročili. Vďaka krokom, ktoré sme podnikli, sa nielenže podarilo zefektívniť systém práce ministerstva a podriadených organizácií, ale aj pomerne výrazne znížiť náklady. Podarilo sa nám obnoviť čerpanie európskych peňazí z *Operačného programu Životné prostredie* pre rôzne oblasti vrátane veľkých vodárenských projektov v objeme desiatok miliónov eur. Tieto projekty sú v súčasnosti v realizácii a ďalšie chystáme. Dokázali sme odvrátiť viaceré pokuty, ktoré SR hrozili od Európskej komisie pre chyby z minulosti. Napriek nepriaznivej situácii na trhu sme boli úspešní pri predaji 7 miliónov ton emisných povoleniek AAU do Španielska. Zvlášť hrdý som na účinnosť protipovodňovej ochrany Bratislavy, ktorú prednedávnom dobudovala naša rezortná organizácia – Slovenský vodohospodársky podnik. V ostrej skúške, ktorú jej vystavila júnová veľká voda, ochránila obyvateľov a zachránila mnohomiliónové hodnoty. Jednoznačne tak preukázala potrebu a efektívnosť budovania protipovodňových diel.

To sú veci uplynulých dvoch rokov. Nás však zaujíma, aké budú hlavné priority rezortu v nasledujúcich dvoch rokoch...

- Aktivity a plány rezortu životného prostredia sú také obsiahle, že tentoraz spomeniem len niektoré z najdôležitejších. Už v najbližších mesiacoch plánujeme úspešne zavrieť legislatívny proces nového zákona o odpadoch, ten posunie Slovensko v tejto oblasti medzi moderné a vyspelé európske krajiny.

V čom spočíva vami spomínaný posun?

- Odpadové hospodárstvo by malo po novom pôsobiť na princípe tzv. rozšírenej zodpovednosti

PETER ŽIGA:

Prioritami budú odpadová reforma a protipovodňová ochrana

výrobcov a dovozcov. Cieľ zákona je jednoznačný – motivovať k tomu, aby sa odpad viac separoval a zhodnocoval, menej skládkoval. V súčasnosti končia až tri štvrtiny komunálneho odpadu z domácností na skládkach a len zvyšok sa zhodnocuje šetrnejším spôsobom k životnému prostrediu. Vo vyspelých krajinách EÚ je daný pomer opačný – a práve k nim sa chceme priblížiť.

Zrejme sa priority rezortu týkajú nielen odpadov...

- Samozrejme. Plánujeme pokračovať v budovaní protipovodňových opatrení. Príklad Bratislavy z vlaňajšieho júna jasne ukázal správnosť cesty, po ktorej sme sa vydali. V tejto súvislosti sme už v októbri minulého roku predstavili *Program protipovodňovej ochrany* pre Slovensko do roku 2020. Obsahuje konkrétne projekty na ochranu Slovenska pred povodňami vrátane ich nákladov. V rámci Programu by sme chceli preinvestovať vyše jednej miliardy stopäťdesiat-

štyri miliónov eur. Prvé z projektov sme už odovzdali do užívania, ďalšie sú vo výstavbe.

Tretou našou prioritou je voda. S tou, no z iného pohľadu, súvisí aj ďalšia norma, ktorú chceme presadiť. Ide o novelu vodného zákona zohľadňujúcu strategický význam vody a obsahujúcu opatrenia na jej ochranu.

A nakoniec, po tom, keď sa nám novelou zákona o ochrane príro-

Chceme motivovať, aby sa odpad viac zhodnocoval, menej skládkoval.

dy podarilo vytvoriť podmienky na dohodu s vlastníkami lesov, chceme dotiahnuť do úspešného konca aj zonáciu národných parkov.

Pri napĺňaní priorit vášho rezortu zohrávajú kľúčovú úlohu financie z európskych fondov. Na druhej strane, Európska únia neustále sprísňuje požiadavky a normy ochrany životného prostredia. Doká-

žeme vybalansovať európske kritériá s našimi potrebami?

- Pripravili sme návrh nového *Operačného programu Kvalita životného prostredia*. Predstavuje programový dokument na čerpanie pomoci z Európskych štrukturálnych a investičných fondov EÚ na programové obdobie 2014 – 2020. Výška alokovaných zdrojov presahuje 3 miliardy eur. Tie sa využijú v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia i na aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva. V Európe rezonuje potreba tzv. zeleného rastu, ktorý bude efektívny a schopný vytvárať nové pracovné miesta. Som za to, aby EÚ bola lídrom zelených tém, nie však za cenu znižovania kvality života ľudí a konkurencieschopnosti našich podnikov. Budem presadzovať, aby sa Únia nesnažila pri prijímaní zelených opatrení postupovať izolovane, ale aby postupovala realisticky, v záujme zachovania svojej kon-

kurencieschopnosti. Pre otvorenú ekonomiku, akou je slovenská, platí tento imperatív dvojnásobne.

Zhovárať sa: Juraj Rybanský
Foto: Archív MŽP SR

Ing. Peter Žiga, PhD.
minister životného prostredia SR



Absolvent Ekonomickej univerzity v Bratislave. Dizertačnú prácu obhajoval na Technickej univerzite v Košiciach. Pôsobil v súkromnej sfére, neskôr ako poslanec NR SR či ako štátny tajomník na Ministerstve hospodárstva SR.

**Chcete zažiť ZOO Bojnice v Bratislave?
Videli ste už meteorologický balón zblízka?
Koľko národných parkov a jaskýň je na Slovensku?**

odpovede nájdete počas podujatia

DEŇ OTVORENÝCH DVERÍ Ministerstva životného prostredia SR

v sobotu 31. 5. 2014 od 10.00 - 14.00 hod.

- Mini ZOO
- Predpoveď počasia
- Ukážka zubov dinosaura a lebky jaskynného medveďa
- Zo života pračloveka
- Súťaž
- Mini Envirokino
- Pozorovanie hornín pod mikroskopom
- Aktuálne online merania a zábery z meteorologických družíc
- Aj voda má svoje tajomstvá
 - pozorovanie vzoriek vody pod mikroskopom
- Spoznajte naše národné parky

Príďte na Ministerstvo životného prostredia SR, Námestie Ľ. Štúra 1, Bratislava (vedľa Reduty)

www.enviro.gov.sk



Spôsohy nakladania s odpadmi z



Všetky podunajské krajiny sa snažia o vytvorenie jednotného systému zabezpečenia environmentálnej ochrany vôd Dunaja proti potenciálnemu znečisťovaniu odpadmi, ktoré vznikajú pri lodnej doprave, a zlepšenie kvality povrchových vôd v súlade s politikou EÚ v oblasti vodného a odpadového hospodárstva.



Viac o projekte CO-WANDA, ktorý rieši túto problematiku, nám porozprávala **Ing. Júlia Šumná** z Oddelenia odpadových vôd Odboru kvality vôd Výskumného ústavu vodného hospodárstva.

Ide v prípade CO-WANDA o pilotný projekt, ktorý sa zaoberá nakladaním s odpadmi na Dunaji?

Nie. Jeho predchodcom bol projekt WANDA (Nakladanie s odpadmi z vnútrozemskej plavby na Dunaji), realizovaný v rokoch 2009 – 2012 a spolufinancovaný *Programom nadnárodnej spolupráce pre juhovýchodnú Európu* (Program SEE). Prvý projekt bol – s ohľadom na vzrastajúci význam rieky Dunaj ako medzinárodnej vodnej cesty s veľkým využitím pre lodnú dopravu – orientovaný na zabezpečenie environmentálnej ochrany vôd Dunaja proti potenciálnemu znečisťovaniu

odpadmi vznikajúcimi pri lodnej doprave a zlepšenie kvality povrchových vôd. V interaktívnej väzbe na vytvorenie národných koncepcií nakladania s odpadmi z lodí v jednotlivých podunajských štátoch sa zameriaval na vytvorenie spoločne kreovanej medzinárodnej rámcovej koncepcie nakladania s odpadmi z vnútrozemskej plavby na Dunaji a predkladal zodpovedajúci návrh finančného modelu pre tento systém, založený na princípe znečisťovateľ platí.

Kto bol iniciátorom projektu?

Nositeľom projektu je na medzinárodnej úrovni spoločnosť via donau-Österreichische Wasserstraßen-Gesellschaft mbH, Rakúsko. Mimochodom, aj projekt CO-WANDA je spolufinancovaný *Programom nadnárodnej spolupráce pre juhovýchodnú Európu*.



V tejto súvislosti nás zaujíma, ktoré krajiny sa zapájajú či už do celkového projektu, alebo do jeho jednotlivých aktivít...

K spolupráci boli prizvané všetky podunajské štáty. Na riešení sa podieľa 11 organizácií z deviatich štátov dunajského regiónu (Rakúsko, Slovensko, Maďarsko, Chorvátsko, Srbsko, Bulharsko, Rumunsko,

Moldavsko a Ukrajina). Slovenskú republiku zastupuje Výskumný ústav vodného hospodárstva v Bratislave. S cieľom zvýšiť kvalitu riešenia bola v rámci projektu vytvorená aj medzinárodná poradná skupina expertov, ktorú tvoria zástupcovia Medzinárodnej komisie pre ochranu Dunaja (ICPDR), Dunajskej komisie (DC), Sávskej komisie (ISRBC),

vnútrozemskej plavby po Dunaji



Rýnskej komisie (CCNR) a Bilgenentwässerungsverband (BEV).

Realizovali sa v rámci projektu už nejaké aktivity?

Kľúčovým cieľom projektu je príprava návrhu medzinárodnej konvencie pre nakladanie s odpadmi z lodí akceptovateľného pre všetky podunajské krajiny. Z tohto dôvodu zo zástupcov zodpovedných rezortov jednotlivých podunajských štátov vytvorili medzinárodný výbor pre jej implementáciu, pričom väčšina aktivít projektu sa prioritne zameriava na vytvorenie ideovej a technickej základne pre túto konvenciu.

Môžete byť konkrétnejšia?

V minulom roku sa s cieľom definovať sieť zariadení pre zber odpadov

z lodí a verifikovať finančný systém a kompenzačné mechanizmy navrhnuté v projekte WANDA uskutočnila pilotná akcia zberu a spracovania olejovitých a mastných odpadov z lodí v Rakúsku, na Slovensku, v Maďarsku, Chorvátsku, Rumunsku a Bulharsku. Počas nej bol s úspechom otestovaný elektronický vineťový systém zberu odpadov, vyvinutý v rámci riešenia projektu. V spolupráci s Európskou komisiou, medzinárodnými organizáciami a národnými ministerstvami bol pripravený návrh štruktúry a znenia právneho dokumentu, ktorý bude tvoriť základ pripravovanej konvencie. Tento návrh bol predmetom rokovania druhého stretnutia IIB, ktoré sa uskutočnilo za účasti zástupcov zodpovedných rezortov podunajských štátov v Bratislave dňa 25. februára 2014. V prácach na príprave návrhu konvencie sa pokračuje. Okrem toho sa uskutočnila analýza prevencie vzniku a spracovania odpadov na

palube lodí a analýza možností rozvoja aplikácií riešnych informačných systémov (RIS) v oblasti nakladania s odpadmi z lodí.

Aké konkrétne výstupy očakávate po skončení celého projektu?

Základným výstupom je v prvom rade návrh medzinárodnej konvencie pre nakladanie s odpadmi z vnútrozemskej plavby a zodpovedajúci návrh finančného modelu pre zber a spracovanie týchto odpadov. A nielen to. Priebežne sú prezentované aj výsledky riešenia tejto problematiky prostredníctvom informačných letákov, brožúr, internetových stránok, seminárov a konferencií – a to tak národnej, ako aj medzinárodnej odbornej verejnosti.

Zhovárala sa: Zuzana Kolačanová

Foto: archív, <http://sahanasingh.files.wordpress.com/>, <http://upload.wikimedia.org/>, <http://aws.undp-drp.org/>

Podrobnejšie informácie o projekte nájdete na:

www.vuvh.sk/index.php/sk_SK/rozne/projekty
www.co-wandaproject.eu

Stretnutie odborníkov stredozemného regiónu

„Baterkový“ workshop

Regionálne centrum Bazilejského dohovoru (RCBD) ako organizačná zložka SAŽP, zorganizovalo v Bratislave 18. až 19. marca 2014 workshop pre krajiny stredozemného regiónu zameraný na environmentálne vhodné nakladanie s olovnatými batériami.



Organizácia samotného workshopu bola jednou z aktivít projektu koordinovaného RCBD a financovaného environmentálnym programom pri OSN – UNEP/MAP. Prvou aktivitou projektu bolo spracovanie príručky na environmentálne vhodné

nakladanie s olovnatými batériami. Príručka má pomôcť štátnej správe pri príprave legislatívneho rámca, ale aj technických vyhlášok pre správne rozhodovanie pri spracovaní olovnatých batérií.



Pripomienkovanie príručky

Workshopu sa zúčastnili experti z desiatich stredozemných členských štátov. Cieľom bolo pri-

pomienkovanie odovzdanej príručky, ako ju pripravili vybraní experti Ing. Elena Bodíková, PhD., (SK) a Ing. Jaromír Manhart (ČR). Spolu s príručkou bola prezentovaná aj súčasná česká a slovenská legislatíva, týkajúca sa použiteľných olovnatých batérií a nakladania s nimi. Zapracovaním všetkých pripomienok od účastníkov workshopu do príručky bude následne predložená na schválenie na pracovnej skupine ohniskových bodov MEDPOL – zástupcov krajín stredozemného regiónu a na on-line distribúciu.

Viac informácií o variantoch príručky na www.sazp.sk/bcrc

*Text: Dana Lapešová
 Ilustračné foto: INT*

Klaster Horehronie postupne mení prístup k ochrane životného prostredia

Neraz sa domnievame, že jedným z lákadiel, ktoré zaujmú najmä zahraničných turistov prichádzajúcich Slovensko, je aj príroda. Malebné zákutia, majestátne hory, očarujúce doliny – toto všetko by mohli návštevníci oceniť, keby... Keby okolitá príroda nepripomínala smetisko.

HOREHRONCI VYZBIERALI VYŠE DVOCH TON ODPADU!

Práve na rozhádzané odpadky či čierne skládky negatívne reagujú najmä zahraniční návštevníci, ktorí nie sú na takýto prístup k životnému prostrediu z krajín, odkiaľ pochádzajú, zvyknutí. To bol impulz, ktorý priviedol Horehroncov k rozhodnutiu konať.

„Upratovanie na sklonku zimy bola dobrovoľná iniciatíva Klastra Horehronie. Pridali sa k nám aj členské obce, podnikateľské subjekty a mnohé organizácie i jednotlivci, ktorí si uvedomujú význam čistej prírody nielen pre cestovný ruch, ale aj pre pohodlie života každého z nás na Horehroní,“ povedal Milan Gemzický, výkonný riaditeľ oblastnej organizácie cestovného ruchu (OOCR) Nízke Tatry Juh a združenia cestovného ruchu (ZCR) Klaster Horehronie.

Čistili vo dvojiciach

K aktivite ich inšpirovali najmä negatívne reakcie turistov a tiež

dennodenné dochádzanie do práce značne znečistenou prírodou. „Oslovili sme členov i partnerov klastra a na naše prekvapenie sa nám – zo dňa na deň – podarilo zorganizovať brigádu,“ priblížil Gemzický. Vymedzené úseky čistili vo dvojiciach. Zamerali sa na lokalitu od Podbrezovej cez Tále až na Chopok, na Čertovicu, Vagnár a na hlavný ťah do Brezna. Dobrovoľníci vyzbierali 30 vriec odpadu, pričom našli nielen odpad z domácností či stavebný odpad, ale aj celé časti motorových vozidiel! „Samozrejmosťou“ boli plastové fľaše a hliníkové konzervy z nápojov.

Klasika – pneumatiky

Ruku k dielu priložili okrem Klastra Horehronie aj ubytovatelia z Mýty pod Ďumbierom a pracovníci obecných úradov v Mýte pod Ďumbierom, Bystrej a vo Valaskej. „Do upratovania sa s nadšením pustilo aj

Infocentrum Ďumbier v Mýte pod Ďumbierom, kde pani Lenka Akurátna Špiriaková zapojila do čistenia aj folkloristov a svojich známych,“ dodal na margo ich iniciatívy Gemzický. Aktívne bolo aj mesto Brezno prostredníctvom technických služieb.

„Dvanásť pracovníkov našich technických služieb nazbieralo pozdĺž hlavnej cesty od obce Valaská po Brezno 48 vriec odpadu a 22 kusov pneumatík. Pozdĺž hlavných ulíc v okolí Brezna to bolo spolu viac ako 2 600 kg odpadu,“ upresnil riaditeľ Technických služieb Brezno Tomáš Gaboň a dodal: „Neustále počúvame v médiách, čo by sme mali robiť pre propagáciu Slovenska a podporu prílevu turistov... a potom ich vítame smetiskom.“

Kultúrna vyspelosť

Podľa výkonného riaditeľa OOCR



Nízke Tatry Juh a ZCR Klaster Horehronie milana Gemzického má Horehronie potenciál stať sa vyhľadávaným regiónom, je však pred ním ešte dlhá cesta. V prvom rade treba zmeniť prístup. „Musíme prelomiť laby zaostalého myslenia a otvoriť vnímanie najperspektívnejšiemu priemyselnému odvetviu, nielen na Slovensku.“ Cestovný ruch je pre ľudí a o ľuďoch. Ak ho chceme budovať a žiť z neho, musíme si doslova poupratovať na vlastnom dvore, v regióne a následne v hlavách, to je aj na margo vzťahu k prírode. Potom stačí už len otvoriť dvere s úsmevom na tvári a rozdať sa návštevníkom, ktorí vedú kvalitné služby aj kvalitne odmeniť.“

Text: Katarína Oravská
Foto: Milan Gemzický

ENVIROFILM 

Envirofilm dokázal svoju prestíž a opodstatnenosť

Vážení tvorcovia environmentálnych filmov, návštevníci a priaznivci Envirofilmu, náš medzinárodný festival filmov o životnom prostredí Envirofilm dosiahol vek dospelosti, zrelosti a plodnosti – 20 rokov. Za toto obdobie sa stal prestížnym podujatím environmentálnej výchovy nielen rezortu životného prostredia. Počas festivalového týždňa sa uskutočňuje aj množstvo sprievodných akcií – konferencií, seminárov, besied, výstav a súťaží, z ktorých by som rád vyzdvihol najmä od festivalu o rok mladšiu súťaž výtvarnej tvorivosti detí a mládeže **Zelený svet** a začínajúcu perspektívnu literárnu súťaž **Múdra príroda**. Obe umocňujú vklad do zvyšovania environmentálneho vedomia budúcich generácií.

Dvadsaťročná tradícia Envirofilmu potvrdzuje jeho úspešnosť a opodstatnenosť. Svedčia o tom tisíce návštevníkov a priaznivcov, ale najmä úctyhodných 2 385 súťažných filmov z mnohých štátov sveta, ktorých počet každým rokom narastá. Je to dôkaz, že Envirofilm si získal aj medzinárodné uznanie. Víťazné filmy sa po festivalovom týždni celý rok premietajú v kultúrnych inštitúciách a na školách po celom Slovensku.

Pohľad do histórie Envirofilmu hovorí o tom, že k prvým festivalovým mestám, Banskej Bystrici a Zvolenu, sa postupne pripájali ďalšie – od Skalice po Košice. Pridať sa chcú aj iné mestá, čo potvrdzuje jeho aktuálnosť.

V jubilejnom 20. ročníku festivalu sme zvolili novú organizačnú štruktúru. Jednotlivé festivalové mestá organizujú premietanie súťažných filmov a sprievodné akcie Envirofilmu v rôznych termínoch počas roka. Z jednorazovej týždennej akcie tak vznikla takmer celoročná aktivita v rôznych regiónoch Slovenska. Veríme, že to podnieti aj ďalšie mestá, aby sa zapojili do rozrastajúcej sa festivalovej rodiny. Ide aj o prejav kultúrnosti, uvedomelosti a snaženia zlepšovať naše životné prostredie – na Slovensku, v Európe a na celej Zemi.

Globálne environmentálne problémy a úbytok prírodných zdrojov sa stávajú hrozbami ľudstva. Envirofilm na tieto skutočnosti poukazuje. Zároveň nachádza množstvo pozitív ich obmedzovania až eliminácie. Význam festivalu preto z roka na rok rastie. Už pri svojom vzniku pôsobil nadčasovo a proaktívne. Pevne verím, že v ďalšom období sa Envirofilm rozšíri do všetkých miest Slovenska a osloví mládež a občanov všetkých okresov a obcí. Zvýši jeho kultúrnu a environmentálnu úroveň, podporí trvalo udržateľný rozvoj a v polovici 21. storočia dosiahne svoje päťdesiate jubileum. Ako bude naša krajina vyzerať a ako v nej budú ľudia v tom čase žiť, záleží už dnes na nás. Nemali by sme ich sklamať, veď zanechávame dedičstvo – naše krásne a milované Slovensko našim deťom a vnukom.

Ing. Ján Ilavský, CSc.
štátny tajomník MŽP SR a riaditeľ festivalu

Medzinárodný festival filmov o životnom prostredí

Myšlienka ponúkať prehliadku „zelených“ filmov sa zrodila pred dvoma dekadami. Ambíciu sa vďaka vtedajšiemu ministrovi životného prostredia podarilo zrealizovať v roku 1995.



Dvadsaťročie festivalu

Vyhlasovateľom Envirofilmu je Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Organizátor festivalu je Slovenská agentúra životného prostredia v spolupráci s neziskovou organizáciou Envirofilm, n. o.

Prehliadka súťažných filmov sa uskutočňuje každoročne v máji. Na programe festivalu sú snímky filmových tvorcov z celého sveta. Medzinárodná porota, v zmysle štatútu, rozhoduje o udelení cien v štyroch hlavných kategóriách. Počas dvoch desiatok rokov fungovania festivalu zaevidovali organizátori viac ako tri stovky

priamych účastníkov zo zahraničia a vo filmovej súťaži to bolo 2 383 domácich a zahraničných titulov.

Prestížne ocenenia

Envirofilm má na svojom konte aj prestížne ocenenie. Výkonný riaditeľ Royal Award Foundation z Dánska počas konania festivalu v roku 2000 udelil organizátorom *Ocenenie za zvyšovanie environmentálneho povedomia verejnosti prostredníctvom filmu.*

Začiatkom roku 2005 udelil primátor mesta Banská Bystrica Medzinárodnému festivalu filmov

o životnom prostredí Envirofilm Cenu primátora mesta Banská Bystrica za rok 2004.

Podpora spolupráce

Dôležitým míľnikom v histórii Envirofilmu sa stal 10. máj v roku 2002, keď v rámci 8. ročníka festivalu bola zástupcami festivalov ENVIROFILM Slovensko, EKO-FILM ČR, OKOMEDIA Nemcko, EARTH VISION Japonsko, AMBIENTE Portugalsko a GREEN VISION Rusko založená v Banskej Bystrici medzinárodná nezisková organizácia **Ecomove International**. Jej hlavným

poslaním sa stala podpora medzinárodnej spolupráce v oblasti audiovizuálnej tvorby, v záujme ochrany životného prostredia. Festival sa týmto krokom zaradil medzi špičkové svetové podujatia, propagujúce ochranu a tvorbu životného prostredia.

Prezentácia v zahraničí

ENVIROFILM sa ako člen Ecomove International prezentoval - v rámci svetového samitu Zeme - septembri 2002 na environmentálnom festivale v juhoafrickom Johannesburgu. A nielen to. Zástupcovia Envirofilmu nechý-



bali ani – v rámci celosvetovej výstavy EXPO 2005 – na podujatí Sense of Wonder World Environmental Film Festival v Japonsku. Samotná asociácia Ecomove zorganizovala dva ročníky medzinárodného festivalu environmentálnych festivalov ECOMOVE v Berlíne.

Rozmach a spolupráca

V máji 2006 sa ďalšími členmi Ecomove International stali zahraničné festivaly International Documentary Film Festival on Parks Taliansko a Włodzimierz Puchalski Nature Film Festival Poľsko.

Envirofilm spolupracuje so Slovenským filmovým ústavom a Slovenským filmovým zväzom, ktoré organizujú každoročnú prehliadku filmov zlatého fondu slovenskej kinematografie zo svojich

archívov. Únia slovenských televíznych tvorcov a Literárny fond udeľujú na festivale *Cenu mladému tvorovi* v oblasti slovenskej audiovizuálnej tvorby s environmentálnou tematikou.

Víťazi v celom svete

Hlavná cena Envirofilmu tri razy putovala do Indie, dva razy do Dánska a do Talianska a dvakrát zostala doma, na Slovensku. Medzi víťazmi boli aj tvorcovia z Austrálie, zo Španielska, Švédska, z Holandska, Poľska, Maďarska, Českej republiky, zo Švajčiarska, z Nemecka a Veľkej Británie. ... kto to bude držiteľom Grand Prix v roku 2014?

Viac informácií sa dozviete na:
www.envirofilm.sk

Text: Dagmar Rajčanová
Foto: SAŽP

20 PROGRAM premietania filmov

Súťažné filmy

9.00 – 10.55

KLUD V TROJUHOLNÍKU SMRTI, Slovensko, 35´

OBRI OCEÁNU, Maďarsko, 26´

OSLIA SÁGA, Arménsko, 52´

11.05 – 12.30

ŠOU S MYŠOU: NEPTÚNOVA TRÁVA, Nemecko, 5´

QUARKS & CASPERS: 7 VEČÍ, KTORÉ MUSÍTE VEDIEŤ O ODPADE, Nemecko, 52´

BEKENDOR, Ukrajina, 30´

Nesúťažný film a beseda

17.00 – 19.00

Ako sa Vinco zaťal, Slovensko, 76´

Beseda s režisérom Jurajom Lihositom a riaditeľom Múzea SNP Stanislavom Mičevom

Súťažný film

19.30 – 20.30

PODVODNÍCI S EMISIAMI, Dánsko, 57´

UTOROK 20. MÁJ, MÚZEUM SNP

Súťažné filmy

9.00 – 11.00

Voda je život, Slovensko, 26´

DIVOČINY, Česká republika, 53´

Huculská duša Muránskej planiny, Slovensko, 20´

11.15 – 13.05

FARMÁR A JEHO PRINC, Nemecko, 52´

EXPERIMENT TIGER, Nemecko, 29´

VO VETRE KOPÝT, Slovensko, 29´

14.00 – 15.10

ŽENA, KTORÁ CHRÁNÍ STROMY, Slovensko, 12´

LETOKRUHY, Slovensko, 20´

PRECITNUTIE, Slovensko, 7´

NÁSTUP, Taliansko, 10´

LÚČ VĎAKY, Irán, 18´

15.20 – 16.55

NEDAJ SA – NÁVRAT ORLA SKALNÉHO, Česká republika, 26´

PRÍČINY POVODNÍ V ANGLICKU 2014, Slovensko, 5´

SYN ZEME, Čína, 60´

Nesúťažné filmy a beseda

18.00 – 20.00

Radosť zo života, Slovensko, 26´ – portrét Jozefa Kronera

Statočný zloděj, Slovensko, 86´

Beseda so Zuzanou Kronerovou

STREDA 21. MÁJ, MÚZEUM SNP

Súťažné filmy, zasadnutie detskej poroty

9.00 – 11.05

ZOBÁK A MOZOG, Nemecko, Nový Zéland, 52´

OHROZENÉ VČELY, Švajčiarsko, 8´

ŠIKULKOVA ZO ŠKŘIPOVA, Česká republika, 28´

MLÁDĎATÁ, Slovensko, 26´

LIGHTA, Slovensko, 11´



11.15 – 13.20 VLČIE HORY, Slovensko, 48´
 ŠIKULKOVIA ZO ŠTRAMBERKU, Česká republika, 28´
 THE TIME – HOPPER, Maďarsko, 28´
 ZELENÁ HLIADKA, Slovensko, 11´
 DRAHÉ VERSUS LACNÉ – OBCHOD SO ŠATAMI, Nemecko, 9´

Súťažné filmy

14.00 – 15.10 PARK ZVIERAT, Demokratická republika Kongo, Taliansko, 9´
 MOBILITA V MESTE, Slovensko, 4´
 PIATA ŠTVRŤ – ZMIZNUTÉ MESTO PRAŽSKÉ, Česká republika, 57´

15.20 – 16.55 AKO SVÄTOJÁNSKE MUŠKY, Taliansko, 44´

SILA MOCŤU, Francúzsko, 52´

18.00 – 21.00 MADAGASKAR – KRAJINA CHAMELEÓNOV, Dánsko, 52´

OZAJSTNÝ DINGO, Rakúsko, 52´

VITAJTE VO FUKUŠIME, Belgicko, 59´

PROFESOR A KASKÁDA, Česká republika, 10´



18.00 – 21.00

STREDA 21. MÁJ, CINEMAX

NOVÉ PRÍBEHY TATRANSKÝCH ŠTÍTOV

POLÁRNIK, Slovensko 57´

Beseda s režisérom Pavlom Barabášom a cestovateľom Petrom Valušiakom

Súťažné filmy

9.00 – 10.30

TERRA X: EXPEDÍCIA NEMECKO: CESTA ČASOM NAPRIEČ 500 MILIÓNNI ROKOV (2), Nemecko, 45´

CESTA ZA ZLATOM, Česká republika, 17´

PLAČ VEĽRÝB, Slovensko, 26´

10.40 – 12.45

TERRA X: DIVÁ PLANÉTA, 1. DIEL VULKÁNY, Nemecko, 44´

DŽUNGĽA POD VODOU, Nemecko, 52´

NEDAJ SA: ZAČALO TO STROMAMI, Česká republika, 27´

14.00 – 16.15

STOPY NA HREBENI, Slovensko, 53´

KEĎ SLONY TANCUJÚ, UDUPÚ TRÁVU, Holandsko, 25´

PURPUROVÉ ŽENY, Francúzsko, 52´

18.00 – 21.00

PYGMEJOVIA KMEŇA BAKA, Francúzsko, 39´

A-LI 88, Taiwan, 56´

PRÍRODA POD PAĽBOU, Nemecko, 44´

18.00 – 21.00

ŠTVRTOK 22. MÁJ, CINEMAX

20 ROKOV ENVIROFILM-u – slávnostný filmový večer pre všetkých, ktorí chcú vidieť to najlepšie, čo festival počas svojej histórie zaznamenal

20 ROKOV V HLBINÁCH – spomienky a aktuálna filmová tvorba režiséra a cestovateľa Steve Lichtaga

SLOVAK TANGO – slávne evergreeny slovenskej populárnej scény

Súťažné filmy

9.00 – 10.55

MALÝ ŽITNÝ OSTROV – VNÚTROZEMSKÁ DELTA DUNAJA, Maďarsko, 52´

MOKRADE – RAMSARSKÉ LOKALITY NA SLOVENSKU, Slovensko, 45´

AREKARA – ŽIVOT PO, Francúzsko, 17´

11.05 – 12.55

KÚZLO RYBNÍKA FARÁŘ, Česká republika, 32´ Hugo Habrman

LEGENDÁRNE BIELE ŽREBCE, Rakúsko, 52´

CHÉMIA NA RASTLINNEJ BÁŽE, Nemecko, 29´

14.00 – 16.00

Beseda so štátnym tajníkom životného prostredia na aktuálnu tému.

17.00 – 20.00

ÉRA HLINÍKA, Nemecko, 90´

NEBEZPEČENSTVO NAD HLAVAMI: DRÔTY VYSOKÉHO NAPÄTIA, Írsko, 23´

VIANOČNÝ STROMČEK – HONBA ZA NORMANDSKOU JEDĽOU, Nemecko, 52´

9.00 – 15.00

SOBOTA 24. MÁJ, MÚZEUM SNP

PREHLIADKA VÍTAZNÝCH FILMOV

Zdroj: www.envirofilm.sk

Zmena programu vyhradená.

Dnes rešpektovaný festival vznikol v čase, keď sa ENVIRO ešte „nenosilo“

„Tatko“ príroda s „tatkom“ Envirofilmu



AKTUÁLNY, ÚSPEŠNÝ A ČORAZ POPULÁRNEJŠÍ ENVIROFILM

História Envirofilmu siaha do deväťdesiatych rokov minulého storočia. Na jeseň roku 1995 sa uskutočnil jeho prvý ročník. Čo viedlo k vzniku zelenej prehliadky filmov, ktorá v priebehu rokov dospela do podoby renomovaného medzinárodného festivalu? Aká atmosféra vládla v tom období pri rozvoji environmentalistiky? Na to všetko spomína a súvislosti okolo festivalu opisuje jeden zo zakladateľov Envirofilmu – JOZEF KLINDA.

Envirofilm nebol prvým filmovým festivalom o životnom prostredí. V bývalom Československu sa v sliezkej Ostrave organizoval populárny celoštátny Ekofilm, ktorý po udalostiach v rokoch 1989 – 1990 zanikol.

Nasledovníci

Na jeho tradíciu sa snažil nadviazať v roku 1993 v Žiline nový festival Ekotopfilm, sponzorovaný spoločnosťou Váhostav. Keďže sa stal nástup-

com aj predchádzajúcich devätnástich ročníkov festivalu odborných filmov, uviedol sa ako XX. medzinárodný festival odborných filmov, televíznych programov a video-programov o životnom prostredí. Postupom času v Českom Krumlove obnovili festival Ekofilm. Ekotopfilm sa tak presťahoval do Bratislavy, kde mal nielen bližšie k finančnej podpore Ministerstva životného prostredia SR prostredníctvom Štátneho fondu životného prostredia, ale kde bolo aj

vhodnejšie a priaznivejšie sponzorské zázemie.

Národná stratégia

Keď slovenská vláda v roku 1993 schválila prvú komplexnú „Národnú stratégiu, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky“, medzi jej hlavné ciele sa dostalo aj „vytvorenie uceleného školského i mimoškolského systému environmentálnej výchovy a vzdelávania, ako aj environmentál-

nej propagandy“. NRSR túto stratégiu 18. novembra 1993 schválila. Po postupných legislatívnych krokoch sa v roku 1995 v parlamente schválenom programom vyhlásení vlády – jeho environmentálnej časti o. i. uvádza: „V prvom rade pôjde o realizáciu opatrení na dosiahnutie cieľov Stratégie štátnej environmentálnej politiky prijatej Národnou radou SR a vládou ešte v roku 1993.“ V súvislosti s konkrétnym naplnením cieľov



sa objavili aj opatrenia zamerané na potrebu rastu environmentálneho vedomia verejnosti. Na jeho rozvoj vláda zameria propagandu, školské a mimoškolské výchovno-vzdelávacie aktivity. Vtedajší minister životného prostredia SR Ing. Jozef Zlocha sa na základe programového vyhlásenia vlády začal aktívnejšie zaoberať myšlienkou vzniku „štátneho“ festivalu filmov o životnom prostredí v pôsobnosti rezortu, pričom už predtým z nejakých dôvodov prejavil určitú animozitu proti podpore Ekotopfilmu.

Eko vs. Enviro

Ako tvorca a odborný gestor stratégie štátnej environmentálnej politiky a environmentálnych častí progra-

environmentálnej osvetu by ministerstvo malo podporovať aj neštátne a komerčne orientované envirofestivaly, envirosúťaže a iné spoločensky prospešné enviropodujatia na rôznych úrovniach a v rozličných odvetviach.

Minister Zlocha, ktorý ako bývalý poslanec Federálneho zhromaždenia v Prahe pôsobil v jeho výbore pre životné prostredie, trval na Ekofilme. Keďže som v minulosti pôsobil na Ministerstve kultúry SR a tiež ako predseda Dramaturgickej rady Československej televízie v Prahe – kde som presadzoval rozvoj environmentálnej filmovej tvorby a prípravu programov o ochrane prírody a životného prostredia, odborná argumentácia, prečo by mal niešť festival

ani návrh, aby sa SAŽP pomenovala ako Slovenská environmentálna agentúra), po niekoľkých dňoch, keď som poukazoval aj na riziká preberania v tom čase už českej značky Ekofilm, minister Zlocha napokon súhlasil. Envirofilm tak dostal zelenú... Ministerským schválením návrhu organizácie Envirofilmu boli karty rozdane a nové vedenie SAŽP sa uskutočnením tohto jej najvýznamnejšieho podujatia environmentálnej výchovy zhostilo na jednotku. Nároky rástli, počet filmov a sprievodných akcií pribúdali a počiatočné „detské choroby sa jedna za druhou eliminovali. Samozrejme, že nie samy od seba. Zásľuhu majú takí zaničení ľudia

II., schválený uznesením vlády SR, v rámci „cieľa o dobudovaní systému environmentálnej výchovy a opatrenia na každoročné organizovanie súboru podujatí Environmentálnej jari od Dňa Zeme (22. 4.) do Svetového dňa životného prostredia (5. 6.)“ už Envirofilm uviedol ako prvú – hlavnú akciu každoročnej Envirojari.

Životaschopný „dvadsiatnik“

Dvadsať rokov trvania Envirofilmu potvrdilo jeho opodstatnenosť, aktuálnosť, úspešnosť i rastúcu popularitu. Dosvedčuje to nielen 2 385 súťažných filmov z väčšiny štátov sveta, postupné pripájanie sa ďalších festivalových miest, množstvo návštevníkov,



mových vyhlásení vlád som sa snažil presvedčiť ministra Zlochu, aby poveril organizáciou takéhoto festivalu Slovenskú agentúru životného prostredia (SAŽP). Tá bola zriadená 1. júla 1993 so sídlom v Banskej Bystrici a práve environmentálna výchova jej vyplývala aj zo zriaďovacej listiny a štatútu. Novovzniknutý navrhovaný festival som pomenoval Envirofilm. Zároveň som presadzoval myšlienku, že v rámci šírenia

označenie ENVIRO a nie EKO, mi nerobila najmenšie problémy. Nakoniec, vyplývala aj z komplexnejšieho a účinnejšieho vnímania starostlivosti o životné prostredie spojeného s environmentálnou osvetou.

Vznik Envirofilmu

A hoci sa v tom období pojmy ako „environmentalistika“ a „environmentalizmus“ ešte „nenosili“ (o čom svedčí aj fakt, že neprešiel

ako Miroslav Tončík, Oľga Lauková, Štefan Kollár, Jozef Dupej, Dagmar Rajčanová, Alica Kučerová, Alena Kostúriková a dodnes mnohí ďalší zamestnanci SAŽP a prívrženci Envirofilmu. Pre nich to nebol a nie je len festival, ale aj ich srdcová záležitosť. A aj to je dôvod, prečo im za to patrí veľké poďakovanie.

O rok neskôr, 14. mája 1996, schválila slovenská vláda k návrhu Národného environmentálneho akčného programu „každoročné usporadúvanie Envirofilmu v Banskej Bystrici a vo Zvolene v rámci medzinárodného dňa životného prostredia v gescii MŽP SR.“ Išlo o opatrenie I-1-21, ktoré ukladalo aj „potrebu prezentácie súťažných filmov v okresoch SR“. Následne bol Envirofilm (ako každoročné podujatie k 5. júnu) schválený aj uznesením vlády SR k návrhu Konceptie environmentálnej výchovy a vzdelávania. Národný environmentálny akčný program

zúčastnených filmových tvorcov, enviroosobností a sprievodných akcií (19 ročníkov medzinárodnej súťaže výtvarnej tvorivosti detí a mládeže Zelený svet, Envirofilmáčik, desiatky seminárov a konferencií vrátane tej tradičnej *Krajina – človek – kultúra*, besied, výstav, súťaží, slovenských rekordov, exkurzií... a odedávna perspektívna literárna súťaž *Múdra príroda*), ale aj šírenie „envirofilmíkov“ do okresov a škôl po celom Slovensku. Envirofilm získal aj medzinárodné uznanie a jeho týždeň v rámci Envirojari sa stal každoročne dominantným podujatím environmentálnej osvetu rezortu Ministerstva životného prostredia SR, nad ktorým preberá záštitu aj Slovenská komisia pre UNESCO pri Ministerstve zahraničných vecí a záležitostí Európskej únie SR.

Text: Jozef Klinda
Foto: SAŽP





K. Javorská: Veľkosť a kvalitu filmových dokumentov limitujú financie

Stanú sa Purpurové ženy „ťahákom“ Envirofilmu?

Filmový festival Envirofilm je pre Kateřinu Javorskú „srdcovkou“. Aj preto je samozrejmé, že sme jej pred štartom jubilejného dvadsiateho ročníka položili pár otázok...

Zaujímalo by nás, či ste vy osobne zaznamenali – v rámci výberu a zhladnutia desiatok filmových snímkov – taký výnimočný filmársky počín, ktorý by stál za špeciálnu pozornosť?

Pre mňa je takým film francúzskeho režiséra Pierra Manna *Femmes de pourpre* (Purpurové ženy), ktorý je nakrútený s nesmiernym rešpektom k africkým ženám. Zároveň je výnimočný krásnym zachytením nielen samotných snímaných objektov, ale aj svojou vnútornou krásou, filmárskou pokorou a obdivom, jednotou rozprávania. Filmový jazyk tohto filmu je v dokonalom súlade s témou.

Rezonuje medzi vybranými festivalovými dielami aj nejaká spoločná téma? Prípadne – zaznamenali ste problematiku, ktorej by sa filmári na tohtoročnom festivale venovali viac a intenzívnejšie?

Vzhľadom na to, že veľké dokumenty nie sú projekty, ktoré by sa nakrúcali rok a na aktuálne udalosti, katastrofy či povodne zväčša reagujú televízie aj producentské spoločnosti skôr v publicistických žánroch, nie je zrejma žiadna viacnásobne sa opakujúca téma. Osobne ma však teší, že sme mali možnosť vidieť kvalitný belgický dokument *Vitajte vo Fukušime*, ktorý je z môjho pohľadu filmársky

vyzreté dielo, reflektujúce katastrofu v Japonsku..

V akom svetle a akou úrovňou sa v porovnaní s medzinárodnou konkurenciou ukázali slovenskí tvorcovia?

Je všeobecne známe, že veľký a kvalitný dokument o prírode sa nedá nakrútiť zadarmo – bez peňazí. A práve toto vidím ako najväčšiu prekážku, prečo ich u nás vzniká tak málo. Z toho dôvodu – aj v medzinárodnom kontexte – veľmi dobre obstoja napr. *Vlčie hory* Erika Baláža, ktorých rozpočet – najmä vďaka zahraničnej nadácii – niekoľkonásobne prekročil bežný slovenský rozpočet na vznik dokumentu. Na druhej strane – ako protipól – stoja dokumenty, vyrábané takmer „na kolene“, len vďaka entuziazmu a usilovnosti tvorcu. A nakoniec tu máme

Kateřina Javorská



Dramaturgička, scenáristka, členka výberovej komisie Envirofilm a dlhoročná profesionálka zainteresovaná na festivale Envirofilm

síce malé, ale zato cenné filmy študentov našich filmových škôl. Práve pri nich ma nesmierne teší každý záujem o spracovanie otázky životného prostredia. Osobne by ma však najviac potešilo, keby týmto témam venovala pozornosť aj RTVS v magazínoch a publicistických projektoch určených viacerým cieľovým skupinám.

*Zhovárala sa: Monika Pastuchová
Foto: archív Kateřiny Javorskej*

Kvalita diel mladých umelcov závisí od prístupu ich pedagógov

ZELENÝ SVET – M(i)esto pre ľudí



Les? Lúka? Hájik za dedinou? Aké je vaše obľúbené miesto? Pre žiaka z Lotyšska je to park pri kostole. Ako to vieme? Výtvarnú prácu s rovnomenným názvom poslal do súťaže Zelený svet, ktorá má tento rok podtitul M(i)esto pre ľudí. Mladý Lotyš zaujal porotu 19. ročníka medzinárodnej súťaže výtvarnej tvorivosti detí a mládeže najmä tým, že obľúbený Park pri kostole vytvoril v Braillovom písme. Spomínaný výtvarník je totiž nevidiaci.

Zelený svet sa pri príležitosti Enviromagazínu koná v Banskej Bystrici už devätnásťkrát. Opäť je jeho ambíciou predstaviť výtvarné práce, ktoré majú tvorivý a motivačný charakter a z ktorých cítiť vzťah začínajúcich autorov k prírode. Do akej miery sa to žiakom a študentom podarilo, o tom rozhodovala odborná porota. Fotograf a cestovateľ Miroslav Zafko, riaditeľka ZUŠ v Banskej Bystrici, zakladateľka celoslovenskej súťažnej prehliadky výtvarných odborov MAĽOVANÁ ZUŠKA Eva Beňačková a výtvarník, výtvarný pedagóg Ladislav Vojtuš to nemali jednoduché. Ich rukami prešlo takmer 4 500 prác v troch kategóriách: Kresba, maľba, grafika, kombinované techniky; Animovaný film a Čiernobiela a farebná fotografia.

Najviac, až 550 materských, základných a stredných škôl prihlásilo práce svojich žiakov do prvej kategórie. Porotcovia si prezreli viac ako 3 800 výkresov a posudzovali práce budúcich malých umelcov z 11 krajín.

Talent a interakcia

Po tom, ako si fotograf Miroslav Zafko – člen odbornej poroty – dôkladne prezrel všetky nominované fotografické práce, podelil sa s nami o svoje pocity: „*Fotografovať ľudí – to je večný problém. Väčšinou totiž zaznamenávame svoje okolie, ktoré dôverne poznáme. Ak sa začínajúci autor rozhodne zvečniť konkrétnu tému, ľudia na jeho záberoch sú fotení buď od chrbta, alebo z boku... jednoducho má akú-*

si fóbiu priblížiť sa k tvári, zachytiť charakter. Medzi zvečňovateľom a modelom by mala byť interakcia. Najmä u mladých fotografov je to akési hľadanie seba i fotografovaného objektu, v dôsledku čoho vzniká veľa balastu, cez ktorý sa musíme prebrodiť. To už je však úloha nás porotcov, aby sme spomedzi množstva prác vybrali tie najlepšie.“

V tejto súvislosti sme sa museli opýtať, akých najčastejších chýb sa tento rok dopúšťali mladí autori prihlásených prác... „*Z môjho pohľadu množstvo dobrých záberov „pochoval“ zlý, nevyhovujúci formát. Pri fotografii pohľadnicového formátu ťažko oceniť napr. dobrý detail. Od človeka, ktorý príde na výstavu, predsa nemôžeme očakávať, že si so sebou prinesie lupu a bude na fotografii hľadať zaujímavý detail či výraz.*“

Potreba dôkladnej práce so žiakmi

Úroveň prác v kategórii kresba, maľba, grafika pre Enviromagazín zhodnotila aj Eva Beňačková: „*Tento rok bolo veľmi ťažké nájsť a vybrať kvalitné práce. Žiaľ, aj v tejto kategórii sa potvrdilo, že kvalita výtvarného prejavu detí*

závisí najmä od pedagógov, ktorí by podľa mňa mali so žiakmi viac pracovať, viac ich viesť k výrazu, ku kompozícii, k farbe, tvaru. Na druhej strane sme zaznamenali aj zopár výnimočných prác z Poľska, pričom z našich to boli dielka zo Spišskej Belej.“ Jej slová hodnotiace kvalitu prác doplnil ďalší člen poroty Ladislav Vojtuš: „*Tento rok sme, našťastie, nezaznamenali veľa formálne rovnakých prác. Často sa do súťaže posielajú žiaci a študentské dielka účelovo. Aj preto sa stáva, že máme desiatky rovnakých malieb a kresieb, na ktorých sú zobrazené napríklad ruky držiace zemeguľu. Je to aj apel na vyučujúcich, aby do súťaže neposielali výtvarné práce žiakov za každú cenu.*“

Výstava diel

Oficiálne výsledky súťaže si môžete nájsť na stránke: <http://www.envirofilm.sk/ZelenySvet2014/>. Ocenení autori si svoje ceny prevezmú na Slávnostnom odovzdávaní cien 19. mája 2014 v priestoroch Múzea SNP v Banskej Bystrici, pričom výstava prác v priestoroch Múzea SNP potrvá až do 21. mája 2014.

Text: Monika Pastuchová

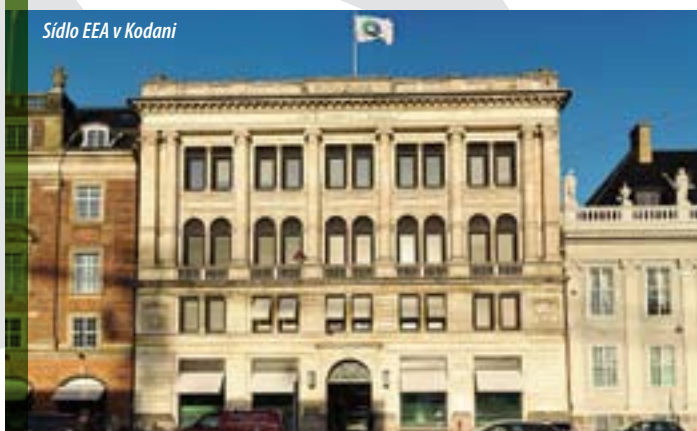
Foto: archív SAŽP

Pohľad dovnútra Európskej environmentálnej agentúry

Podpora skvalitňovania udržateľného rozvoja a životného prostredia Európy

Európska environmentálna agentúra (EEA) vypísala na jar 2013 výzvu na obsadenie 11 pozícií pre vyslaných národných expertov, vďaka čomu by sa mohla efektívnejšie realizovať výmena poznatkov medzi Európskou komisiou (EK) a jej členskými štátmi.

Sídlo EEA v Kodani



Po absolvovaní pracovného pohovoru s generálnou riaditeľkou EEA a riaditeľom relevantnej sekcie a zohľadnení skutočnosti, že som spĺňal všetky požiadavky stanovené výberovým konaním (tematická oblasť, dĺžka praxe, cudzí jazyk), ma prijali a v septembri 2013 som nastúpil v Kodani (Dánsko) ako projektový manažér pre hodnotenie ekosystémov v pracovnom programe Prírodné systémy a zraniteľnosť (Natural systems and vulnerability). S dočasným vyslaním do radov EEA súhlasila aj materská organizácia SAŽP.

Práca na projektoch

Práca na vyššie spomínanom projekte sa zameriava na podporu výstupov prvej strategickej oblasti Viacročného pracovného programu EEA 2014 – 2018, a to konkrétne projektovej skupiny „1.8 Urban, land use and soil“. Jej hlavným cieľom je podpora a poskytovanie informácií pre tvorbu a implementáciu politík týkajúcich sa urbánnych systémov, pôdy a využitia zeme prostredníctvom poskytovania dát, informácií/indikátorov a hodnotení.

Integrovaná dátová platforma

V rámci projektu Integrovaná dátová platforma poskytujeme technickú spoluprácu pri tvorbe tematickej priestorovej databázy a pri funkčnom využití aplikácie na podporu rozhodovacích procesov s názvom Quicksan. Samotný projekt podporuje a poskytuje informácie pre implementáciu cieľov prierezových politík, akými sú napr. integrovaný urbánny monitoring a posudzovanie, stály a udržateľný prístup k využitiu zeme na základe cieľov jej využívania, jej efektívne využívanie zahŕňajúce monitoring záberu zeme. Cieľom projektu je poskytovanie vstupov pre európsky biofyzický podklad, zelenú infraštruktúru a ekosystémové účtovníctvo a podporovať implementáciu Rámcovej smernice o vode a Rámcovej smernice o morskej stratégii.

Efektívnosť využívania zdrojov

V rámci projektu Efektívnosť využívania zdrojov s väzbou na pôdu a územie podporujem tvorbu pracovného dokumentu o opätovnom využívaní územia (land recycling). Zároveň

budem mať na starosti aktualizáciu indikátora využitia zeme (CSI 014/LSI 001) v roku 2015 a asistenciu pri údržbe dátového centra využitia zeme. Uvedený projekt prispieje k úsiliu o neutrálnu degradáciu zeme a vytvorí systém na meranie a sledovanie stavu a vývoja aspektov s tým spojených, s cieľom zvýšenia povedomia o potrebe stáleho a udržateľného prístupu k využitiu zeme v EÚ. Zároveň vytvára prístup pre integrované posudzovanie zeme, založené na koncepte jej multifunkcionality, ktorý zodpovedá cieľom politiky jej využívania.

Urbánne systémy a teritoriálne analýzy

Projekt Urbánne systémy a teritoriálne analýzy asistuje EK a členským krajinám pri implementácii poli-

tiky teritoriálnej kohézie, zlepšuje monitoring teritoriálnych trendov, šíri povedomie o zelenej infraštruktúre v hlavných oblastiach kohéznej a regionálnej politiky, adaptácie a zmierňovania následkov klimatických zmien a politik využívania zeme v urbánnej dimenzii a tiež vyvíja metódy integrovaného posudzovania a poskytovania informácie o interakciách so sektormi, ako napr. turizmus. V rámci projektu pracujem na tvorbe indikátorov a typológie pre urbánne oblasti a tiež dodávam vstupy v iniciatívnej fáze projektu týkajúceho sa environmentálnych vplyvov turizmu.

Mapovanie a hodnotenie ekosystémov

V rámci projektu Mapovanie a hodnotenie ekosystémov prispievam k štúdiu o Zelenej infraštruktúre



EEA v Kodani



Ing. Rastislav Staník

a tvorbe indikátora EEA pre fragmentáciu krajiny. Jeho hlavnou úlohou je poskytnúť paneurópske údaje a metodológiu – ako podporu členským štátom, pre národné hodnotenie ekosystémov a tiež podporu zelenej infraštruktúry v hlavných oblastiach kohéznej a regionálnej politiky. To všetko v rámci Oznamenia EK: Zelená infraštruktúra – Zvelaďovanie prírodného kapitálu Európy (COM/2013/0249).

Poslanie agentúry

EEA podporuje udržateľný rozvoj a pomáha dosahovať výrazné zlepšenie životného prostredia v Európe prostredníctvom poskytovania relevantných, spoľahlivých, cielených a včasných informácií tvorcom politik a verejnosti. Je platformou, v rámci ktorej prebieha analýza, hodnotenie a poskytovanie informácií o životnom prostredí, tvorí prechod medzi vedou a oblasťou tvorby politik. To všetko, samozrejme, v kooperácii s členskými a spolupracujúcimi štátmi a ďalšími členmi medzinárodnej spolupráce. Jednotlivé pracovné oblasti agentúry sú zároveň úzko prepojené s európskymi environmentálnymi a sektorálnymi politikami (Európa 2020, 7. Environmentálny akčný plán, Stratégia EÚ na ochranu biodiverzity do roku 2020, EÚ stratégia pre adaptáciu na zmenu klímy a ďalšie). Aj vďaka tomu je samotné pracovné prostredie v EEA multinacionálne, založené na tímovej práci, spolupráci s členskými krajinami, odbornými inštitúciami, organizáciami a individuálnymi špecialistami s cieľom efektívne a autoritatívne poskytovať spoľahlivé informácie o životnom prostredí Európy so zameraním na potreby klientov.

Text: Rastislav Staník

Foto: archív autora

Green Mountain – Za zelené hory

Horské oblasti sú pre prežitie globálneho ekosystému našej planéty nenahraditeľné. Sú nielen zásobárňami pitnej vody a pramennou oblasťou mnohých riek, ale aj centrami biologickej diverzity, zdrojmi nerastných látok a svojimi klimatologickými podmienkami v podstatnej miere ovplyvňujú život miestnych obyvateľov.

Horské oblasti sú často vzdialené od veľkých aglomerácií a priemyselných parkov, čím na jednej strane poskytujú možnosti pre rozvoj rekreácie a efektívne trávenie voľného času. Na druhej strane, v kombinácii s vplyvom nestability vývoja, dochádza v nedostupných a vzdialených kútoch týchto oblastí k úpadku hospodárstva, vysídľovaniu a opúšťaniu krajiny. Dôležitosť a význam horských oblastí sú čoraz uznávanejšími, čo dokazuje aj zaradenie tejto témy do osobitnej kapitoly globálneho strategického dokumentu Agenda 21 (Kapitola 13 Starostlivosť o nestabilné ekosystémy: trvalo udržateľný rozvoj v pohoríach). Európa má množstvo horských oblastí, vyskytujúcich sa v takmer všetkých častiach kontinentu a okrem už spomínaných klimatických, ekologických a hospodárskych funkcií sa vyznačujú aj hlbokými kultúrnymi hodnotami, ktoré odrážajú dlhodobé vzájomné pôsobenie človeka a horského prírodného prostredia. Aj toto sú dôvody, prečo môžu horské oblasti, v zmysle užšej špecifickej interpretácie, naplňať ciele Stratégie Európa 2020, ktorej priority sú zamerané na inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. Nemenej dôležitá je

aj Spoločná poľnohospodárska politika EÚ pre roky 2014 – 2020, kde je v druhom pilieri zakotvený rozvoj vidieka, a to napríklad prostredníctvom implementácie prístupu LEADER, ktorého princípy – ako zapojenie hlavných aktérov (stakeholderov) do rozvoja územia alebo prístup zdola – boli integrované aj do Spoločného modelu trvalo udržateľného rozvoja zelených horských oblastí.

Projekt Green Mountain, celým názvom A sustainable Development Model for Green Mountain Areas, finančne podporený v rámci druhej výzvy South East Europe (SEE) Programme, riešil v rámci medzinárodného projektového tímu, zloženého z 11 partnerov z 9 krajín juhovýchodnej Európy, problematiku horských oblastí prostredníctvom rozvoja a šírenia hlavného výstupu projektu – Spoločný model trvalo udržateľného rozvoja a manažmentu (Spoločný model).

Spoločný model je metodickým usmernením pre integrovaný rozvoj horských oblastí juhovýchodnej Európy, bol spracovaný v rámci implementácie projektu Green Mountain a je zameraný na podporu udržateľných ekonomických aktivít,

koordinovaný manažment a neustále zvyšovanie povedomia na úrovni všetkých cieľových skupín horského obyvateľstva. Jeho inovatívnosť spočíva v integrácii kultúrneho aspektu do rozvoja horských oblastí s uvedením si, že pri neudržaní ekonomicky aktívneho obyvateľstva v horskej krajine následne nastane nezvratná strata kultúrnych hodnôt. Jednou z možností zabránenia kultúrnych strát, a naopak, zabezpečenia hospodárskeho a sociálneho rozvoja horských oblastí, je integrovaný prístup a vzájomná spolupráca všetkých zúčastnených.

Spoločný model je rozdelený do dvoch častí, pričom prvá, metodická časť obsahuje okrem východísk a metodických usmernení aj odporúčania pre politických aktérov činných na úrovni Európskej únie, národnej, regionálnej ale aj lokálnej. Druhá časť – Prílohy Spoločného modelu, obsahuje množstvo príkladov a usmernení, využitelných pri plánovaní rozvoja horských oblastí. Spoločný model je dostupný na webovom sídle projektu Green Mountain (www.greenmountain-see.eu) a na internetovej stránke slovenského partnera projektu, Slovenskej agentúry životného prostredia (www.sazp.sk), a to v anglickom jazyku a v jazykoch partnerov projektu.

Medzinárodný kolektív autorov verí, že Spoločný model naplní svoje poslanie a jeho implementáciou sa podporí udržateľný rast a efektívne využívanie zdrojov horských oblastí.

Text a foto: Lucia Vačková



Od 15. apríla 2010, keď sa na malajskom ostrove Langkawi za účasti 423 delegátov z 27 štátov sveta skončila 4. medzinárodná konferencia UNESCO o geoparkoch, uplynulo už niekoľko rokov. Za toto obdobie počet geoparkov zaradených do Globálnej siete geoparkov (Global geoparks network/GGN) vzrástol na 101. Tie sa nachádzajú vo vyše 30 krajinách sveta.

Centrum NNG – Fiľakovský hrad

Budúcnosť svetového geoparku na Slovensku očami J. Klindu

Doplatí Novohradský geopark na nezáujem kompetentných?



Petriifikované treťohorné drevo z Diviáčieho výmola

Trend budovania geoparkov najlepšie zachytila Čína, z ktorej sa ich do GGN zaradilo až 29. Súčasne sa prezentuje environmentálnymi, vedeckými a estetickými hodnotami svojej krajiny a zároveň sleduje najnovšie smery rozvoja cestovného ruchu. Tie, ako sa ukazuje, na Slovensko zatiaľ nedorazili. Čo je viditeľné – na rozdiel od našej krajiny – geoparky – zaradené do GGN našli svoje uplatnenie v iných európskych krajinách, ako sú Taliansko (9), Španielsko (8), Nemecko a Veľká Británia (po 7), Francúzsko a Grécko (po 4), Rakúsko (3). Z okolitých štátov má okrem Rakúska zastúpenie v GGN Česko (Český raj), Poľsko a Maďarsko. V tejto susednej krajine okrem nového svetového geoparku Bakony – Balaton ide o starší bilaterálny Svetový geopark Novohrad

– Nógrád. Posledne menovaný geopark vznikol v roku 2010 vďaka iniciatíve Sekcie environmentálnych koncepcií, práva a organizácie Ministerstva životného prostredia SR čiastočne z Novohradského geoparku v okresoch Lučenec a Rimavská Sobota, ktorého zámer pochádza z rokov 2002 – 2003.

Koncepcia geoparkov

Novohradský geopark spolu s Banskooštiavnickým geoparkom viedol k vypracovaniu a schváleniu prvej Koncepcie geoparkov SR (uznesenie vlády SR z 12. decembra 2008 č. 740). V správe o realizácii Koncepcie geoparkov SR (uznesenie vlády SR z 31. októbra 2012 č. 608) však nová vláda SR v podstate konštatovala, že koncepcia sa neplní a na Slovensku máme vytvorené iba tri geoparky (okrem uvedených dvoch

ešte najmladší Banskobystrický geopark v oblasti Starých Hôr, Španej Doliny a Lubietovej) momentálne bez zásadnej štátnej pomoci. Napriek predkladaným projektom a žiadostiam nezískal finančnú podporu na rozvoj alebo na prežitie ani svetový Novohradský geopark!

A tak živorí. Uvedená kritika odznela aj na valnom zhromaždení tohto geoparku 12. marca 2014 zo strany všetkých zúčastnených starostov slovenských obcí a ostatných členov s upozornením, že v jeho maďarskej časti sa už začala budovať príslušná infraštruktúra.

Dočkajú sa pomoci?

Obce združené v Novohradskom geoparku v súčasnosti očakávajú najmä podporu z Environmentál-

neho fondu a výrazné zlepšenie situácie na základe aktualizácie uvedenej koncepcie, ktorú má MŽP SR vypracovať a predložiť na rokovanie vlády SR do 30. novembra 2014. Predstavitelia všetkých obcí, ktorých územia sú zahrnuté do nášho jediného svetového

geoparku, ale aj ostatných dvoch spomenutých národných geoparkov, predpokladajú výraznú pomoc aj zo strany rezortu zodpovedného za regionálny rozvoj a cestovný ruch, prípadne rezortu kultúry a rezortu rozvoja vidieka. Upozorňujú na svetové trendy v turizme, v rámci ktorých sa na popredných miestach nachádzajú „zážitkové destinácie“ s primeranou – často nenákladnou infraštruktúrou, na budovanie ktorej začali v geopar-





jeho maďarskej časti. Utržili by sme hanbu nielen ako zakladajúci štát UNESCO, ale aj poriadnu „facku“ za nekultúrnosť a neochotu podporiť svetový a európsky cestovný ruch a regionálny rozvoj. Dúfajme, že sa tak nestane a splníme prijaté príslušné uznesenia, predsavzatia a ciele programového vyhlásenia našej vlády.

Text: Jozef Klinda

Foto: Jozef Klinda a archiv SAŽP

ku pripravovať projekty. O tomto trende svedčí aj fakt, že na Medzinárodnej burze turizmu v Berlíne (5. – 9. marca 2014), ktorú videlo vyše 170 000 návštevníkov (z toho až 113 000 obchodných návštevníkov a 11 000 organizácií cestovného ruchu zo 180 štátov sveta!) získala GGN tretiu cenu (3rd Best Exhibitor

Award). V rámci nej sa prezentoval aj Novohradský geopark, ktorý je tak blízko toho, že z tejto svetovej siete s hanbou vypadne.

Utrži SR hanbu?

Už na jeseň – 19. až 22. septembra 2014 sa v kanadskom geoparku Stonehammer uskutoční 6. medzi-

národná konferencia UNESCO o svetových geoparkoch. Je pravdepodobné, že práve na nej pribudnú do GGN ďalšie svetové geoparky. Niektorým však z nej, ak nebudú spĺňať príslušné kritériá, hrozí vypadnutie. Verme, že sa medzi ne zaradi náš Novohradský geopark, ktorý možno „podrží“ budovanie

Voda je život



Dokumentárny slovenský film režiséra Mareka Urbana – tematicky rozdelený do viacerých častí – sa komplexne zaoberá zložitou a rôznorodou problematikou vody.

Výpovede odborníkov sa v tomto 26-minútovom dokumente kombinujú s výpovedami laikov, ktorí pri svojej každodennej práci prichádzajú do kontaktu s vodou v jej rôznych podobách (skupenstvách).

Laické výpovede sú civilné, postavené skôr na emocionálnej argumentácii s plynulým prechodom do vysvetľujúcej racionálnej časti podporenej, nakrútenými zábermi alebo animáciou. Racionál-

nu argumentáciu sprostredkúva nahovorený komentár a zároveň ju podporujú výpovede odborníkov. Cieľom tvorcov filmu bolo nájsť – podľa možnosti – čo najpútavejšiu formu, ako danú tému spracovať. Komentár a výpovede odborníkov sú doplnené o situácie so športovými profesionálmi, ktorí prichádzajú s vodou do kontaktu v jej rôznych skupenstvách – či je to kajakárka

Elena Kaliská, skialpinista Peter Svätójánsky, basejumper Roman Dubský, alebo člen speleologického klubu Pavol Herich. A nielen to. Snahou tvorcov bolo dostať sa s kamerou na miesta, ktoré sú pre bežného človeka len ťažko prístupné. Letecké zábery ponúkajú vždy atraktívny pohľad na krajinu. Pri nakrúcaní filmu boli zábery kombinované snímaním z vrtníka so zábermi snímanými z oktokoptera. Vo výsledku film ponúka nielen dôležité informácie, ale aj množstvo fascinujúcich záberov zo zaujímavých lokalít – pre bežného človeka často neprístupných – pričom má potenciál zaujať tak najširšiu laickú verejnosť, ako aj školopovinnú mládež. Film nakrútili v rámci projektu LIFE08 INF/SK/00243 s názvom *Posilnenie povedomia verejnosti o význame vody pre život, jej ochrany a udržateľného využívania v súlade s Rámcovou smernicou o vode*. Projekt realizovali s finančnou podporou Európskej únie z programu LIFE+ a z príspevku MŽP SR.

Zdroj a foto: VÜVH

JARNÉ MIGRÁCIE ŽIAB A S ŇOU SPOJENÉ RIZIKÁ



Skokan hnedý

Miesto v ekosystéme pre 18 druhov obojživelníkov žijúcich na Slovensku

Obojživelníky (Amphibia) sú jediná skupina živočíchov zo stavovcov, ktorá tvorí prechod z vodného spôsobu života k suchozemskému. Larvy väčšiny druhov žijú vo vode, kde dýchajú žiabrami. Dospelé jedince žijú na súši a dýchajú atmosférický kyslík pľúcami.

V súčasnosti je opísaných okolo 6 000 druhov obojživelníkov, ktoré obývajú najmä teplé a vlhké oblasti. Sú to ektotermné živočíchy s nestálou teplotou tela (ich teplota tela závisí od okolitého prostredia), preto ich smerom na sever ubúda. Na Slovensku ich žije 18 druhov (z toho jeden kríženec). Šesť druhov je chvostnatých obojživelníkov (*Caudata*), kde patrí salamandra škvrnitá a mloky, zvyšok tvoria bezchvosté, čiže žaby (*Anura*).

Ohrozená skupina

Obojživelníky patria v súčasnosti medzi značne ohrozenú skupinu živočíchov. Deštrukcia stanovišť,



Trvalé zábrany, Hohenau Rakúsko

ubúdanie mokradí, často aj malých vodných plôšok v krajine, znečistenie vôd či intenzívna chemizácia sa podpisujú na znížení ich stavov. K negatívnym faktorom patria aj ich masové úhyny na cestách počas jarnej migrácie. Ide o dospelé jedince presúvajúce sa zo zimovísk na miesta rozmnožovania. Väčšina z nich je verná svojmu miestu, čo znamená, že sa vracajú do lokalít, kde sa vyvinuli. Typickými predstaviteľmi sú ropucha bradavičnatá a skokan hnedý, ktoré patria medzi najčastejšie obeť kolízií. Ohrozené sú však aj ďalšie druhy obojživelníkov.

Ochranné aktivity

Štátna ochrana prírody SR v rámci svojich aktivít každoročne zabezpečuje na problematických úsekoch ciest v čase jarnej migrácie obojži-

ROK	POČET PRENESENÝCH OBOŽĹIVELNÍKOV	DĹŽKA ZÁBRAN (m)	JARNÝ ŤAH	
			ZAČIATOK	KONIEC
2009	44 962	22 020	1. 3.	30. 4.
2010	67 135	23 430	28. 2.	30. 4.
2011	72 739	16 400	12. 3.	4. 5.
2012	81 246	16 946	1. 2.	4. 5.
2013	75 549	26 750	9. 3.	2. 5.

Umelé vytvorené jazierko po ťažbe, vhodný biotop pre obožľivelníky

Dopravné značenie a zábrany pri Zverovke

Štatistika ochrany

V tabuľke sú uvedené sumárne prehľady počtov prenesených obožľivelníkov a dĺžky zábran, ktoré zabezpečujú zamestnanci jednotlivých národných parkov, chránených krajinných oblastí a regionálnych centier v rámci svojej územnej pôsobnosti za posledných päť rokov. Pri prenosoch im pomáhajú aj dobrovoľní členovia stráže prírody, rôzne občianske združenia, študenti, ako aj ďalší nadšenci, ktorí radi urobia niečo pozitívne pre našu prírodu.

Príklad z Rakúska

V zahraničí, napríklad v blízkom Rakúsku, sa budujú popri cestách trvalé zábrany, ktoré navádzajú žaby do podchodov pod komunikáciami. Podchody musia byť dostatočne svetelné, aby žaby cez ne mohli prechádzať. Prednosť tejto metódy spočíva v tom, že plní svoj účel aj bez prítomnosti človeka, je však finančne náročnejšia.

Perspektíva opatrení

Na migráciu žiab na ohrozených úsekoch môže upozorniť aj dočasné osadenie dopravných značiek s piktogramom žiab a so znížením rýchlosti. Do budúcnosti je však potrebné už pri projektovaní líniových stavieb rešpektovať ich ekologické požiadavky a budovaním migračných podchodov s navádzacími zariadeniami, tak zabezpečiť ich účinnú ochranu, čo v súčasnosti už rieši § 4 odsek 6 zákona č. 506/2013 Z. z., ktorým sa novelizoval zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny – „Každý, kto buduje vodnú stavbu alebo líniovú stavbu, ktorá môže ohroziť zabezpečenie priaznivého stavu ochrany populácií druhov živočíchov v ich prirodzenom areáli v dôsledku narušenia alebo obmedzenia ich migračných trás, je povinný použiť také riešenie, ktoré

zachováva migračnú priechodnosť. Pre tento cieľ je povinný na vlastné náklady vykonať opatrenia umožňujúce migráciu živočíchov v miestach, ktoré sa križujú s ich migračnými trasami, a to zriadenie vhodných stavebných konštrukcií alebo technických zariadení a zabezpečenie ich funkčnosti.“

Náhradné biotopy

K aktívnej ochrane obožľivelníkov možno prispieť aj budovaním malých vodných plôch (ich veľkosť a hĺbka závisia od druhu) rovnomerne rozmiestnených po krajine či údržbou už existujúcich. Takéto plochy (nádrže, jazerá) je potrebné čistiť od nánosov a udržiavať ich brehy a okolitú vegetáciu. Dočasným domovom žiab v čase párenia sa môžu stať aj záhradné jazierka. Žaby v nich však nie sú vítané, pretože niektorých majiteľov jazierok „obťažujú“ svojím hlasným krkáním.

Legislatívna ochrana

Všetky druhy obožľivelníkov, žijúce na Slovensku, sú u nás chránené vyhláškou MŽP SR č. 24/2003, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov. Zákonná ochrana spočíva v zákaze ich rušenia, odchytu, usmrcovania, ako aj poškodzovania alebo ničenia miest ich rozmnožovania alebo odpočinku. Ich vyhubenie by mohlo spôsobiť nerovnováhu v ekosystéme a zároveň znížiť jeho biologickú rozmanitosť. Súpis príkazov a zákazov však nepomôže, pokiaľ svojou troškou neprispieje každý sám. Zaučať môžeme ich poznávaním – naučiť sa vnímať ich miesto v prírode, vedieť, ako vyzerajú, čím sa živia, kde žijú, čo im prospieva a čo škodí.

Text: Ing. Ivana Havranová
Foto: I. Havranová,
 S. Ondruš, J. Holma

velníkov inštaláciu fóliových zábran a následný prenos, prevažne žiab, cez teleso cesty, aby sa zabezpečila dopravná bezpečnosť a zabránilo sa ich masovému úhynu. Zábrany sa osádzajú ručne, a to vykopaním pozdĺžnej priekopy popri ceste, natiahnutím fólie, jej uchytením drevenými kolíkmi a prihrnutím alebo zakopaním jej spodnej časti tak, aby ju žaby nepodliezli. Konce fólií sú ukončené zakopanými vedrami (prípadne ústia do priepustov vedúcich popod cestu). Úsek pozdĺž celej fóliovej zábrany sa pravidelne kontroluje a chytené jedince sa prenášajú cez vozovku. Ich počty sa zaznamenávajú a slúžia na monitorovanie stavu prezimujúcej populácie jednotlivých druhov v danom území. Po ukončení reprodukcie sa fóliové zábrany odstránia. V niektorých prípadoch, kde je intenzita ťahu menšia, alebo je problematické osadenie zábran, sú žaby zbierané a prenášané len na základe ich priameho zberu z oko-

lia telesa cesty. Intenzitu jarnej migrácie ovplyvňujú najmä klimatické faktory prostredia. Na Slovensku ťah obožľivelníkov prebieha spravidla v mesiacoch marec až apríl, za vlhkého a teplého počasia.

Transfery obožľivelníkov

Aj v tomto roku zamestnanci Štátnej ochrany prírody SR vykonávajú transfery obožľivelníkov na ich reprodukčné lokality. Vďaka teplejšej zime sa migrácia žiab začala v priemere o 1-2 týždne skôr (18. 2.), je pozvoľnejšia a v severnejších oblastiach (napr. TANAP, PIENAP) ešte stále prebieha (15. 4.). Najdlhší úsek s fóliovou zábranou, v ktorom sa realizoval transfer, mal dĺžku až 2 000 m, k najkratším patria 100 – 150 m úseky. Z medzi prenesených jedincov najčastejšie zastúpenie mali ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*) a skokan hnedý (*Rana temporaria*). Zatiaľ najvyšší počet prenesených jedincov v rámci jednej lokality bolo vyše 6 000 jedincov skokana hnedého z úseku dlhého 1 000 m.

Motivácia, ako zlepšiť životné prostredie okolo nás

Cena Slovenskej republiky za krajinu

Európsky dohovor o krajine má za cieľ zdôrazniť význam krajiny v živote spoločnosti a aj význam hodnôt, ktoré krajina pre nás predstavuje. Či už vnímame jej prírodné, alebo kultúrne hodnoty.

Dohovor, prijatý v roku 2000 vo Florencii a SR ratifikovaný v roku 2005, hovorí o tom, že našim spoločným úsilím by mala byť starostlivosť (ochrana, plánovanie a manažment) všedných i ojedinelých krajín. Zároveň zdôrazňuje, že krajiny sú našim spoločným dedičstvom, a preto by sme sa mali o ne starať a zachovať ich. Jedným z nástrojov dohovoru je aj *Cena za krajinu*, ktorej hlavným poslaním je povzbudiť ľudí k záujmu o hodnoty, skrášľovanie a zveľádovanie krajín.

Zmysel ceny

Cena Slovenskej republiky za krajinu je čestným vyznamenaním pre organizácie, ktoré ideovo, tematicky a prakticky prispievajú k imple-

mentácii Európskeho dohovoru o krajine na národnej úrovni. Udeľovanie ceny má za cieľ oceniť aktivity zveľádajúce krajinu, prezentovať úspešné aktivity smerujúce k pozitívnym počínom v krajine. Cena je motivačným nástrojom pre stálu podporu starostlivosti o všetky typy krajiny a je ocenením príkladných snáh tam, kde sa realizovali pozitívne zámery.

Organizácia ceny

Vyhlasovateľom ceny je MŽP SR, národným koordinátorom je Slovenská agentúra životného prostredia. Oprávnenými kandidátmi na udeľenie ceny sú miestne a regionálne samosprávy, združenia miestnych a regionálnych samospráv (mikrore-

gionálne partnerstvá), cezhraničné združenia miestnych a regionálnych samospráv spoločne spravujúce krajinu a mimovládne organizácie. Projekty možno priamo prihlásiť alebo môžu byť navrhnuté inou právnickou alebo fyzickou osobou.

Oprávnenými projektmi sú projekty s charakterom implementovaných krajinných koncepcií a opatrení, spĺňajúce kritériá pre posudzovanie ceny. Prihlasované projekty musia spĺňať štyri kritériá, definované v zmysle uznesenia CM/Res (2008)3 o pravidlách vzťahujúcich sa na Cenu Rady Európy za krajinu: (1.) trvalo udržateľný rozvoj, (2.) vzorová hodnota, (3.) účasť verejnosti, (4.) zvyšovanie vedomia o hodnote aktivity či realizácie.

Národný laureát Ceny Slovenskej republiky je nominovaný na udeľenie medzinárodného ocenenia Ceny Rady Európy za krajinu ako jediný zástupca Slovenskej republiky v zmysle článku 11 Európskeho dohovoru o krajine. Cena Slovenskej republiky za krajinu sa udeľuje v dvojročnom cykle, v každom párnom roku.

Predchádzajúce ročníky






Prvý ročník národného kola sa konal v roku 2010 a boli v ňom nominované projekty: Bratislavského regionálneho ochranárskeho združenia,

Nadácie Ekopolis a obce Suchá nad Parnou, ktorú navrhol Ústav krajinnej ekológie SAV v Bratislave. MŽP SR udelilo prvýkrát Cenu SR za krajinu 24. novembra 2010 Nadácii Ekopolis za Projekt trvalej starostlivosti o krajinu prostredníctvom grantových programov nadácie. Následne bol projekt národného laureáta nominovaný prostredníctvom stálej misie SR pri Rade Európy v Štrasburgu na Cenu Rady Európy za krajinu 2011. Do druhého ročníka Ceny Rady Európy za krajinu v roku 2011 bolo celkovo nominovaných 14 projektov. Nadácia Ekopolis úspešne reprezentovala Slovensko, pričom získala špeciálne ocenenie medzinárodnej poroty Landscape Award of the Council of Europe 2011.

V roku 2012 sa uskutočnil 2. ročník, v ktorom boli nominované projekty štyroch subjektov: Čiernohronskej železnice, n. o., Občianskeho združenia TATRY, Obce Čierny Balog, ktorá bola nominovaná navrhovateľom Lesy SR, š. p. Banská Bystrica (kandidát stiahol svoju kandidatúru v septembri 2012) a mesta Pezinok. MŽP SR udelilo Cenu SR za krajinu 2012 Čiernohronskej železnici, n. o. za jej projekt: Záchrana, obnova a prevádzka Čiernohronskej železnice v Čiernom Balogu. Odborná hodnotiacia komisia udelila toto

Aké aktivity môžu byť ocenené?

Kde všade sa aktivity v krajine prejavujú?

-  **Vo využití zeme**, v poľnohospodárstve, lesníctve a vo vodnom hospodárstve spojené s pozitívnou zmenou v krajinnej štruktúre. Môže ísť o efektívne tradičné formy využitia zeme či nové progresívne šetrné postupy. Ďalšou oblasťou sú **rekultivácie a revitalizácie krajiny**, realizácia **ekostabilizačných opatrení v krajine**.
-  **V pretváraní (tvorbe) krajiny**, jej pozitívnych zmenách, v tvorbe oddychovo-relaxačných zón, vo sfunkčnení a sfunkčnení obcí, v parkovej tvorbe, vo vytváraní zaujímavých verejných priestranstiev, vnášani zelene do krajiny a pod.
-  **V budovaní pohybových trás** pre peších v sídlach (tzv. greenways) a v krajine, ide o turistické trasy, cyklotrasy, ale aj zázemie mototuristiky. Významné je budovanie vybavenosti týchto trás, informačných systémov, odpočinkových a vyhladkových miest (tzv. viewpoints) atď. Často sú realizované náučné chodníky, presnejšie tematické trasy po zaujímavých miestach v krajine. Príkladom sú lesoparky, geoparky, archeoparky, múzeá v prírode (tzv. skanzeny).
-  **Pri obnove pamiatok v krajine**, renovácii pamiatok prácou aktivistov, dobrovoľníckou prácou. Patrí sem predovšetkým **obnova hradov, kláštorov, kalvárií, technických pamiatok, historických krajinných štruktúr**.
-  **Pri zachovávaní a prehĺbení identity človeka a krajiny**, zveľádovaní duchovného odkazu. Aktivity sa prejavujú v **zhodnocovaní fenoménov krajiny v rozvoji regiónu**. Potom sa stávajú aj súčasťou príbehu krajiny.

ocenenie za návrat ľudí do krajiny prostredníctvom obnovy technického diela v krajine, za prinavrátenie identity regiónu Čierny Balog a zachovanie kultúrneho dedičstva.

Projekt národného laureáta bol v januári 2013 nominovaný prostredníctvom stálej misie SR pri Rade Európy v Štrasburgu na Cenu Rady Európy za krajinu 2013.

Cena SR za krajinu 2014

Doposiaľ posledný, 3. ročník ceny bol vyhlásený pri príležitosti Informačného dňa Európskeho dohovoru o krajine vo Zvolene dňa 26. 3. 2014.

Poobzerajme sa okolo seba. Je tu veľa príležitostí, ako zlepšiť prostredie okolo nás. Cena za krajinu je jednou z motivácií, ako to dosiahnuť. Cena je určená príkladným realizáciám obnovy krajiny za účasti verejnosti, dobrovoľníkov. Má poukázať na to, že aj naše krajiny sú hodnotné, zaujímavé, príťažlivé. Aj to, že miestni ľudia si tieto významy uvedomujú.

Text: Mgr. Iveta Bohálová

Ilustračné foto: <http://chatabaloc-kevrchy.sk/>

Ukončenie prijímania prihlášok:
30. 6. 2014

Kontakt:

email: cenazakrajinu@sazp.sk
www.cenazakrajinu.sk
Tel.: 048/43 74 185, 174



Rekordných 1 136 prihlásených výtvarných diel do súťaže

Krajina môjho srdca

V priestoroch Galérie Jozefa Kollára v Banskej Štiavnici prebieha od polovice apríla do 15. júna výstava súvisiaca so XVI. ročníkom medzinárodnej výtvarnej súťaže so zameraním na ochranu prírody a environmentálnu výchovu „MY SA NEVIEME SŤAŽOVAŤ NAHLAS“. Tohtoročnou témou sa stala „Krajina môjho srdca...“



Vďaka Slovenskému banskému múzeu – Galérii Jozefa Kollára v Banskej Štiavnici, BBSK – Pohronskému osvetovému stredisku Žiar nad Hronom – pracovisko Banská Štiavnica, Slovenskej agentúre životného prostredia a mestu Banská Štiavnica sa podarilo zrealizovať výstavu, ktorej tohtoročná téma vytvorila autorom priestor na ich osobité vyjadrenie vzťahu k nádherným prírodným fenoménom, ku krajine, k rastlinstvu a živočíšstvu. Súťažilo sa v 6. vekových kategóriách, pričom porota osobitne posudzovala diela žiakov a študentov špeciálnych škôl. O úspechu súťaže svedčí aj fakt, že sa jej zúčastnilo 126 škôl, pričom do jej uzávierky bolo prihlásených rekordných 1 136 diel! Viaceré vystavené diela sa pozastavujú nad miestom človeka v krajine, nad tým, či je jeho vzťah ku krajine harmonický a kedy sa k prírode správa zraňujúco a bezohľadne. Samotná výstava zaujme najmä kvalitou detských prác a vysokou úrovňou diel žiakov základných umeleckých škôl zo Slovenska i zo zahraničia. Okrem hlavných cien mladým umelcom udelili ceny aj Antikvariatik Banská Štiavnica, Spoločnosť pre pamiatky Obnova, Schemnitzgallery, OOCR Región Banská Štiavnica a Terra-Permonia Banská Štiavnica.

Text: Silvia Redlingerová

Foto: SAŽP



SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

ENVIRONMENTÁLNA KNIŽNICA A VIDEOTÉKA

poníka 

- zapožičanie kníh, zborníkov, viazaných periodík, noriem a dokumentov z oblasti životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja s tematikou:
 - ochrana prírody
 - zoológia, botanika, biológia
 - geológia, hydroológia, mineralógia
 - lesníctvo, pedológia, vodohospodárstvo
 - environmentálna výchova, trvalo udržateľný rozvoj
 - ekológia, krajinná ekológia, územné plánovanie, urbanizmus
 - chémia, speleológia, geografia
 - cestovný ruch a turistika
 - publikácie vydávané Európskou environmentálnou agentúrou
- zapožičanie filmov z videotéky, ktorej fond v prevažnej miere tvoria filmy z viacerých ročníkov medzinárodného festivalu filmov o životnom prostredí Envirofilm
- reprografické služby

Knižničný poriadok a cenník služieb nájdete na www.sazp.sk/evv



VÝPOŽIČNÝ ČAS:
pondelok - piatok
od 8.00 do 15.00 hod.

kontakt:

Slovenská agentúra životného prostredia
Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica
tel.: 048/437 41 94
e-mail: kniznica@sazp.sk

Živica spustila ojedinelý projekt na podporu miestnej ekonomiky

Živec – lokálna mena vo Zvolene a v Bratislave

Bratislavčania a Zvolenčania majú po prvý raz šancu platiť lokálnou menou. Živica dáva do obehu lokálnu menu živec, ktorá má za cieľ podporiť miestne prevádzky a miestnu ekonomiku.

Ako uviedol riaditeľ Živice Juraj Hipš: „Živec je inšpirovaný lokálnymi menami, ktoré fungujú po celom svete. Chceme priniesť niečo, čo spojí navzájom zákazníkov s ich obchodníkmi a dá im šancu podporiť svoje mesto.“ Ludia si začínajú uvedomovať, aký význam má pre udržanie miestneho rozvoja ekonomická nezávislosť a súdržnosť miestnych komunít. Verejnosť sa stavia proti odtekaniu miestneho bohatstva



z regiónu. Lokálne platidlo živec vzniklo v spolupráci s dlhodobou fungujúcimi menami vo švajčiarskom Bazileji a rakúskej Wald-

viertel. Skúsenosti ukazujú, že obchodníkom prináša zvýšenie obratu a posilňuje vzťah so zákazníkmi. Zároveň sa peniaze viac otáčajú v rámci mesta a aj medzi obchodníkmi navzájom. V anglickom Bristole sa v lokálnej mene platia aj miestne dane alebo vyplácajú časti miezd zamestnancov. Ambíciou živca je dohodnúť sa s mestami Bratislava a Zvolen na podobnej schéme. Používanie živca je jednoduché. Ludia, ktorí ním chcú platiť, si ho môžu zameniť na výmenných miestach a použiť v zapojených prevádzkach, ktorých zoznam nájdú na www.zivica.sk/lokalnamena. Živcom sa platí v pomere 1 : 1 s eurom

a zákazník pri výmene dostáva 5 % bonus. Mena bude mať časovo obmedzenú platnosť, aby sa podporil jej obeh a aby s ňou nebolo možné špekulovať. Zákazníci budú musieť menu pred skončením splatnosti minúť, obchodníci si ju budú môcť do 30 dní od skončenia platnosti zameniť naspäť za eurá. Živce sú proti falšovaniu chránené štandardnými ochrannými prvkami. Z účtovného a daňového hľadiska sú živce v zmysle zákona o účtovníctve ceniny (napr. ako gastro lístky, darčkové poukážky). Transakcie s nimi sa účtujú v oficiálnej mene podľa platného zákona o účtovníctve.

Viac informácií na www.zivica.sk/lokalnamena.

Zdroj a foto: Živica

V roku 2010 sme odhodili viac ako 8 mld. plastových tašiek!

Podarí sa zastaviť nehospodárne využívanie plastových tašiek?

Členské štáty EÚ budú musieť do roku 2019 znížiť spotrebu najrozšírejších plastových tašiek, ktoré zároveň najviac znečisťujú životné prostredie, aspoň o 80 %. Vyplýva to z legislatívneho návrhu, ktorý schválil Európsky parlament. Členské štáty by na dosiahnutie tohto cieľa mali využiť dane, odvody, ale aj obchodné obmedzenia a zákazy.

Do roku 2019 by mali byť plastové tašky určené na zabalenie ovocia, zeleniny a cukrovín nahradené taškami z recyklovaného papiera alebo taškami, ktoré sú biologicky rozložiteľné a kompostovateľné. Výnimkou by boli plastové vrecká určené na zabalenie voľne uložených potravín, napr. mäsa, rýb

a mliečnych výrobkov. Členské štáty by mali podľa poslancov do roku 2017 znížiť spotrebu ľahkých plastových tašiek aspoň o polovicu a do roku 2019 až o 80 % v porovnaní so stavom v roku 2010. Využiť pritom môžu ekonomické nástroje, akými sú dane a odvody, ale aj obchodné

obmedzenia a zákazy, ktoré by zabezpečili, aby obchody nepo-

skytovali plastové tašky bezplatne. V roku 2010 použil každý občan EÚ odhadom 198 plastových nákupných tašiek, približne 90 % z nich bolo ľahkých. Bez zásahu by spotreba tašiek mala ďalej narastať. Podľa údajov Európskej komisie bolo v EÚ v roku 2010 odhodnených viac ako osem miliárd plastových tašiek.

Zdroj: EK

Foto: www.europarl.europa.eu/



Svetový supermarket navštívil Zvolen

Svetový supermarket je unikátna putovná výstava, určená pre druhý stupeň základných škôl, stredné školy aj pre širokú verejnosť. Vytvorilo a požičiava ju po celom Slovensku Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica.

Výstava ukazuje iný pohľad na výrobky, ktoré si bežne kupujeme. Rúca predsudky, spochybňuje stereotypy, otvára priestor pre nové spôsoby vnímania reality. Návštevníci prechádzajú jednotlivými oddeleniami „supermarketu“ – čaká ich oblečenie, elektronika, cukrovinky, rýchle občerstvenie.

Nemajú ruky založené, otvárajú, vážia, hľadajú, počítajú, skúmajú, preklápujú, diskutujú... a hľadajú alternatívy. Od 17. februára až do 4. apríla

2014 hosťovala výstava, ktorú navštívilo 892 návštevníkov, vo Zvolene na Technickej univerzite. Výstavu v rámci projektu Globálne vzdelávanie na Fakulte ekológie a environmentalistiky (FEE) Technickej univerzity zapožičala Živica. Lektorovali ju študenti FEE počas predmetu *Metódy environmentálnej výchovy*. Podrobnejšie informácie o výstave a možnostiach jej zapožičania: www.zivica.sk/svetovysupermarket

Text: Jana Kipilová



Investícia do Vašej budúcnosti

op | žp

EUROPSKA UNIE

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

Stratégia nakladania s nebezpečnými odpadmi vrátane realizačných plánov

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie v rámci Operačného programu Životné prostredie.

Výsledkom projektu bude národný koncepčný dokument *Stratégia nakladania s nebezpečnými odpadmi vrátane realizačných plánov*. Cieľom projektu je zlepšiť systém nakladania s nebezpečnými odpadmi, obmedziť zdravotné a environmentálne riziká a aplikovať nové poznatky a technológie do stratégie a realizačných plánov.

Dátum začiatku realizácie projektu:	07/2010
Dátum ukončenia realizácie projektu:	08/2014

Tento projekt je spolufinancovaný z Kohézneho fondu Európskej únie

Riadiaci orgán: Ministerstvo životného prostredia SR



Slovenská agentúra životného prostredia
www.sazp.sk

Vrútočania – župní lídri v spracovaní opotrebovaných vozidiel

ŽOS-ka zhodnocuje batérie, oleje, akumulátory, ale aj staré vozidlá

V uplynulom roku v ŽOS-EKO, s. r. o., Vrútky ekologicky zhodnotili 203 ton alkalických batérií a akumulátorov, spracovali 35 ton prenosných batérií a akumulátorov, 707 opotrebovaných vozidiel a 28 ton opotrebovaných olejov. Číslo radia spoločnosť k popredným spracovateľom druhotných surovín na Slovensku a za lídra v spracovaní opotrebovaných vozidiel v Žilinskom kraji.

Ako uviedla generálna riaditeľka spoločnosti Jana Antošová: „Od získania autorizácie v roku 2005 sme spracovali vyše desiat tisíc opot-

rebovaných osobných a nákladných vozidiel, 308 ton opotrebovaných olejov a tiež 1 912 ton alkalických batérií a akumulátorov.“ Spo-

ločnosť pri likvidácii elektrolytu získaného z alkalických batérií a akumulátorov využíva jedinečnú technológiu jeho recyklácie pri

spracovaní starých vozidiel. Tento spôsob spojenia dvoch autorizovaných činností je na Slovensku výnimočný a špecifický len pre spoločnosť ŽOS-EKO. Špeciálne vybavená chemická čistiareň odpadových vôd, tzv. deemulgačná stanica, je technologická linka, kde sa niekoľkostupňovým spôsobom vykonáva čistenie zaolejovalých odpadových vôd a zneškodňovanie odpadov fyzikálno-chemickou úpravou. Chemická čistiareň odpadových vôd (deemulgačná stanica) spoločnosti zároveň zabezpečuje špičkové vyčistenie vôd od všetkých kvapalín súvisiacich s likvidáciou opotrebovaných vozidiel v tejto firme. Moderné kapacity vybudovala ŽOS-EKO aj s prispelením Recyklačného fondu.

Text: Štefan Kuča
Foto: Archív ŽOS-EKO



Prezentácia spôsobov motivovania ľudí k návratu do prírody

REKREÁCIA A TURIZMUS V KRAJINE

V priestoroch Správy CHKO Ponitrie v Nitre sa v polovici marca (13. 3. 2014) zásluhou Spoločnosti pre záhradnú a krajinnú tvorbu, v spolupráci so Správou CHKO Ponitrie, konal medzinárodný seminár *Rekreácia a turizmus v krajine*.

Hlavným cieľom podujatia bolo priblížiť možnosti rekreačných aktivít v krajine, súčasné trendy a možnosti využitia krajiny pre rekreáciu. Seminár – aj vďaka účasti odborníkov z akademickej pôdy; inštitúcií ochrany prírody; Lesov SR š. p.; Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho

rozvoja SR; SAŽP; zástupcov obecných a mestských úradov; odborníkov z praxe a podnikateľského sektora, neziskových organizácií, ale aj laickej verejnosti a študentov – vyvolal aktívnu diskusiu. Aj vďaka nej sa prezentovali viaceré prístupy a spôsoby vytvárania a motivovania ľudí navštíviť prírodné prostredie, zrelaxovať, niečo sa o prírode naučiť a hlavne získať dôvod opätovne sa vrátiť. Na konkrétnych príkladoch bola prezentovaná podpora lokálnej identity a rozvoja cestovného ruchu, záujem bol však aj o témy získavania finančných prostriedkov pre podporu turizmu a tvorbu rekreačných priestorov (napr. Podpora úprav a vytvárania oddychových miest nadáciou Ekopolis; Návrhy projektov v cestovnom ruchu z komplexného kvalitatívneho hľadiska). Seminár preukázal nielen svoju kvalitu, ale aj opodstatnenie a aj na základe reakcií zúčastnených možno konštatovať, že nielenže inšpiroval, motivoval, ale aj prispel k naviazaniu nových kontaktov.

Viac informácií: www.szkt.sk,
www.sopsr.sk

Text: *Mária Bihuňová*

Foto: www.negozislalom.com/



Slovenská agentúra životného prostredia v Banskej Bystrici
v spolupráci
s Ministerstvom životného prostredia SR,
Katedrou krajinnej ekológie PrF UK v Bratislave,
Ústavom záhradnej a krajinnej architektúry FA STU v Bratislave
organizuje

**III. ročník konferencie
s medzinárodnou účasťou**

SEA/EIA 2014

27. – 28. máj 2014
Donovaly – RESIDENCE Hotel

Cieľom konferencie je vytvoriť priestor pre prezentáciu najnovších poznatkov a skúseností v rámci procesu SEA/EIA na úrovni EÚ, SR a v okolitých krajinách a poskytnúť tiež fórum pre odbornú diskusiu účastníkov konferencie.

Tematické okruhy konferencie

- Problematika SEA/EIA vo vzťahu k legislatíve na národnej, prípadne európskej úrovni •
- Skúsenosti s procesom posudzovania vplyvov v okolitých krajinách – Česká republika, Poľsko a Rakúsko •
- Prínos procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie v období rokov 1994 až 2014 •
 - Posudzovanie vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie •
- Posudzovanie vplyvov na životné prostredie v územiach významných z hľadiska ochrany prírody a krajiny •
- Posudzovanie vplyvov na životné prostredie, najmä priemyselných činností, dopravy, činností odpadového hospodárstva •
 - Postupy, metódy a metodiky hodnotenia vplyvov na životné prostredie, použité výsledky špecializovaných analýz pre EIA, napr. posudzovanie vplyvov na zdravie a rizikové analýzy •

Kontakty:
Slovenská agentúra životného prostredia, Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica, tel./fax: +421-48-4374163, e-mail: ela@szzp.sk

Bikesharing - Zelené bicykle vo Zvolene

Pokiaľ nechcete vo Zvolene a jeho blízkom okolí chodiť pešo, prípadne prešlapovať z nohy na nohu počas čakania na MHD, môžete sa jednoducho stať členom Zelených bicyklov a využívať skvelý spôsob alternatívnej dopravy, kedykoľvek sa vám zažiada.

Nápad vznikol približne pred 2 rokmi, keď OZ Slatinka vo Zvolene sprístupnilo verejnosti zadarmo niekoľko starších bicyklov s cieľom podporiť cyklo dopravu s celým radom jej pozitívnych aspektov. Väčšinu fanúšikov si Zelené bicykle získali z radov študentov Technickej univerzity vo Zvolene. Záujem podporiť OZ Slatinka a prispieť k skvalitneniu tejto služby verejnosti prejavili študenti študijného odboru Ekológia a využívanie krajiny – František Cimerman, Róbert Podoba a Tomáš Suchý. Vďaka odporúčaniu na vyučovanom predmete *Komunikácia s verejnosťou* využili príležitosť napísať si vlastný projekt, ktorý nemusel ostať iba na papieri. Cestou k jeho realizácii bolo zapojenie sa do projektu KomPrax. Vznikli tak hneď tri malé projekty – *Kolesá v putách*, *Nech ti reťaz neškripe* a *Študentské cyklostanice*, ktoré boli podporené z Európskeho sociálneho fondu ako súčasť národného projektu KomPrax – Kompetencie pre prax, ktorý organizuje IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže. V súčasnosti je pojazdných asi 15 bicyklov a pridávajú sa ďalšie. Pozitívne ohlasy cítia z každej strany, dôkazom sú darované staré a nepotrebné bicykle od obyvateľov Zvolena.

Text: *František Cimerman*

SÚŤAŽ

V osemsmierovke vyhľadaj slová, ktoré sú uvedené na pracovnom liste.

Práce vykonávané v horninovom prostredí, podzemnej vode a pôde, ktorých cieľom je odstrániť, znížiť alebo obmedziť kontamináciu na úroveň akceptovateľného rizika s ohľadom na súčasné a budúce využitie územia (podľa zákona č. 569/2007 Z. z.) nazývame:

ARZÉN, BENTOS, DEGRADÁCIA, DUSÍK, EMISIA, FAUNA, FENOLY, FILTRÁCIA, FLÓRA, FOSFOR, FUNGICÍDY, HERBICÍDY, HNOJISKO, HNOJOVICA, JAZERO, KVAPALINA, KYANIDY, MONITORING, NIKEL, OLOVO, PESTICÍDY, RECIPIENT, RIEKA, RIZIKO, ROPA, SANÁCIA, SKLAD, SKLÁDKA, ZOOCÍDY

M	S	T	R	Y	F	D	A	A	N	Á	D	A	H	J
C	O	O	N	O	D	I	A	P	I	Y	E	C	N	A
B	P	N	S	E	S	Í	E	L	D	A	G	I	O	Z
A	E	F	I	I	I	S	C	Í	K	L	R	V	J	E
A	O	N	M	T	T	P	C	O	E	S	A	O	I	R
R	K	E	T	I	O	I	I	K	O	F	D	J	S	O
Z	E	V	C	O	B	R	I	C	L	Z	Á	O	K	N
É	V	Í	A	R	S	N	I	Ó	E	I	C	N	O	S
N	D	R	E	P	O	N	R	N	M	R	I	H	K	Y
Y	E	H	N	T	A	A	Á	L	G	A	A	L	O	D
A	I	C	Á	R	T	L	I	F	N	N	Á	D	V	I
A	I	C	Á	N	A	S	I	U	E	D	J	U	O	N
Y	L	O	N	E	F	Z	A	N	K	Á	Ť	S	L	A
R	I	Z	I	K	O	F	A	A	A	Ž	E	Í	O	Y
F	U	N	G	I	C	Í	D	Y	R	I	E	K	A	K

Odpovede zasielajte mailom na adresu redakcie enviro@sazp.sk do 5. 6. 2014. **Výherca získa zaujímavú knižnú publikáciu.** Meno víťaza a správnu odpoveď uverejníme v najbližšom čísle.

**PIATOK 15:00 – 23:30**

- Kuchárske show s Big Green Egg a Farmárskou revue (RTVS Dvojka)
- United Europe Jazz Festival 2014
- ICE CAMP - najväčší ľadový bar postavený v lete
- Majstrovstvá Slovenska v príprave miešaných nápojov (kvalifikácia)
- MS v ľadovom hokeji – Slovensko – Švédsko
- Hlasovanie návštevníkov o najobľúbenejšiu reštauráciu Grilliady
- Žrebovanie výhercov vecných cien
- Revival kapela Rocksor

SOBOTA 11:00 – 23:30

- Moderuje Marcel Forgáč
- Deň rodiny – zábavné a športové hry pre rodiny s deťmi
- Beh na Urpín
- United Europe Jazz Festival 2014
- ICE CAMP - najväčší ľadový bar postavený v lete
- Majstrovstvá Slovenska v príprave miešaných nápojov (finále)
- IV. METRO majstrovstvá SR vo filetovaní čerstvého lososa
- Kuchárska show s Vojtom Artzom a Martinom Korbeličom
- MS v ľadovom hokeji – Slovensko – Taliansko
- Hlasovanie návštevníkov o najobľúbenejšiu reštauráciu Grilliady, vyhlásenie výsledkov
- Žrebovanie výhercov vecných cien
- Noc múzeí

Zmena programu vyhradená

visit
BANSKÁ BYSTRICA

Grilliada

Nám. slobody, B. Bystrica
16. - 17. mája 2014

Zažite, ochutnajte,
hlasujte a vyhrajte

www.grilliada.sk

1x gril



2x poukážka na nákup



1x gril



2x voľný vstup

Vstup voľný!

Konzumácia len za „grilloše“
Grilloše si môžete zakúpiť len v grillaréne počas Grilliady v minimálnom množstve
5 kusov v celkovej hodnote 6 €.
Súčasťou karty s grillošmi je aj hlasovací lístok za najobľúbenejšiu reštauráciu. Víťazi vecných cien sa budú žrebovať každý deň!



enviromagazín si od roku 2014 môžete nájsť a prečítať aj na nižšie uvedených webových stránkach, kde sa okrem toho dozviete aj ďalšie aktuálne a zaujímavé informácie o problematike ochrany a tvorby životného prostredia.

www.enviro.gov.sk



www.sazp.sk



www.enviromagazin.sk



www.enviroportal.sk

